

RAVISSANTE du Dr. Lejosse PARIS

a higlyvilágnak egyetlen, ártalmatlan bőrszépítő szere, a azon teljes tulajdonosággal bír, hogy a bőrszerve puhítóg, felhígítóg hat, annak működésére fokozó és élető befolyással bír. A legdicsőbb tolltette-szer minden hölgy számára, mely a Poudre de riz-t, ezen, a bőrt kiszárító, sargavá, ráerezossá és hervadtá tevő szert, mindenütt háttérbe szorítja. Minden bőrtörtséget elhívóit a bőr színét fiatalítja és szépíti. Mint lagyító bőrfeljavító szer minden zsíranyagot és olajfoltot felhígít, a bőrt rendkívül hajlékony-nya, gyöngéde és fehérre teszi. Ára 2 ft 50 kr. és 1 ft 50 kr.

SAVON RAVISSANTE

a legkedveltebb pipere-zsappan a bőrszín szépi-tés re és javítására. Egy kartonnal (3 darab) 1 forint 50 krajczár; darabonként 50 krajczár r. BUDAPESTEN valódi minőségben: Török József gyógyszer-t.; Lueff M. Utazs., Kertész Tódornál, és Vadász utodánál. — Levélbeli megrendelések pontosan utávétt mellett teljesítenek. 5202

A sok ezer fiatal ember között, kik a Winkelmayer-féle bojtortjángyökér-esszencia;
által néhány nap alatt erős szakállt nyertek, van egynehány, kik e szer segítségével akkora sz: kállt és hajzatot kaptak, miszerint ajánlat tette-tett nekik, hogy magukat különböző városokban bemeneti díj mellett mutogassák.

Csupán azon körülménynek, hogy e szer hatása minden polgárosult államban érvényesült, tulajdonítható a parókák s egyáltalán minden hamis haj használatának évről-évre történő gyérülése; miután azt, a mi eddig hamis volt, most valódi minőségben lehet megszerezni, erre vonatkozólag számos elismerő irattal bírok s azokat mindenkinek kívánatra előmutatom. Ki lettem már tüntetve a tudomány és művészet arany érdmével is.

ÁRAK: Egy üveges bojtortjángyökér-esszencia 50 kr.; ec-tővel bojtortjángyökér-ecet 50 kr.; egy üveges bojtortjángyökér-olaj 40 kr. — Szállítással 10 kr. külön a csomagolásért.

Szállításokat az ország beküldése vagy postai utánvét mellett (de 1 futóval nem kevesebbet) pontosan eszékeltő a központi raktár: I. Winkelmayer, Bécsben VI. Kärntnerstrasse 159.

Kapható még: Budapest: Török J. gyógyszer. király-utca 7. Temesvári: János Ernő, gyógyszer. Károlyi: Székely Miklós gyógyszerész. Gyöngyösi: Mészáros Nándor, gyógyszer. Pozsonyban: Kármay J. Utazs., halászkapu 216. Zágrán: Mittelbach S. gyógyszerész.

Kérem mindannyiszor határozottan a Winkelmayer J. bojtortjángyökér-esszenciáját kérni, s mind g arra ügyelni, hogy minde-üvegcsén nevem és lakcímem rajta legyen.

FRANKLIN-TÁRSULAT

magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

Az élet iskolájában.

Elbeszélés levelekben.

Irta
KRÓN KLÁRA.

Németből fordította
KOZMA JÓZSEFNÉ-GESZTESSY ETELKA.

Ára füve 1 frt 20 kr., vászonba kötve 1 frt 50.

Törvényes kényszer-eladás.
Eltökélt felszámolás céljából, a következő kiváló jeleségű britania-ozüst készlet, mely áll 6 asztali kés, 6 villa, 6 evőkanál, 6 kávékanál, összesen 24 db, legfinomabb és legjobb minőségű tárgyból, s a melynek fehériben maradásáért 20 évi kezesesség vállaltatik, csupán 4.60. frt, mint az előállítási költségek alig negyedrészeért, fog el-adni. Szállítja utávétt vagy készpénz küldése mellett az egyesült britania-ozüst-gyári raktár 5059 Bécs, III. Mathäusgasse Nr. 2.

LUHI MARGIT-FORRÁS

legtisztább szikeleges ásványvíz.

Hazánk ezen, vegyi összetételénél fogva nevezetes gyógyvizét a léleg-zési és emésztési szervek és idült hurutos bántalmaknál, torok-, gége-, légcső- és hörgőbetegségekben kiváló sikerrel használták és használják: Budapest: Dr. Korányi Frigyes, Dr. Kovács Sebestény Endre, Dr. Góhbárd Lajos, Dr. Navrátil Imre, Dr. Poór Imre, Dr. Kóty Károly, Dr. Barbás József. — Bécsben: Dr. Bamberger Henrik, Dr. Duschek egyetemi tanár és központi orvos urak. — Ezen tekintélyek nyilatkozatai szerint a Margit-forrás nemcsak méltó versenytársa a selstori, gleichenbergi, gißbüchli, radeini, vichyi, emsi s hason összetételű vizeknek, hanem gyógyhatásban azokat több tekintetben felül is mulja. — A mellbe-tegek klimatikus gyógyintézetében, különösen az általánosan ismert és ma leglátogatottabb klimatikus gyógyintézet Görbersdorfbán a Margit-forrás már otthonossá vált. — A Margit-forrás gyógyhatását igazoló bi-zonylatok kívánatra bárkinek készséggel megküldetnek. — Miután a Margit-forrás máris nagyon hamisították, figyelmeztetik a fogyasztó közönség, hogy szükségletét csak jó hírnevű helyeken szereze be.

Dr. Karlovsky utód í, forrásigazgatósága.
Kizárólagos főraktár: 5217

ÉDESKUTY L.

magyar királyi udvari ásványvíz-szállítónál
Budapest, Erzsébet-tér 7. sz.

GEITTNER ÉS RAUSCH

SZIVATTYÚ-GYÁRA

Budapest, vaczi-körút 21 (57) az Ipar-udvarban

a legpontosabban s jutányosan szállít.
nemkülönböztetve mindenféle díjmentesen és az érték letele mellett

KÖLCSÖNÖZ

VIZMENTESÍTŐ SZIVATTYÚKAT
ARVIZEK ÉS VIZARADÁSOK ESETÉRE.

továbbá elvállalja legszilárdabb szerelését és felállítását mindennemű

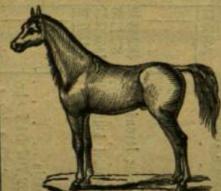
HÁZI, UDVARI ÉS GAZDASÁGI KÚTAKNAK,
BÁNYA-, AKNA- ÉS GYÁRI SZIVATTYÚKNAK,
MÉLY KÚTAKNAK
GÉP-, JÁRGÁNY- VAGY SÚLYKERÉK-HAJTÁSRA.

FÜRDŐK, ÜRSZÉKEK ÉS VIZELDÉK
ZUHANYOK ÉS SZŐKÓKUTAK.

ÉPÍTŐ-, GANÉJLÉ- ÉS KORPORGÓ (Centrifugal) SZIVATTYÚK.

TÜZI, KERTI STB. FECSKENDŐK.

TÖMLÖK, CSÖVEK ÉS MINDENMÉ SZIVATTYÚ-ALKATRÉSZEK.

Lókiállítás, loárverés.

Budapest, az omnibus-telepen a májusi löversenyek alatt az alulirt társaság Magyarország legjobb tenyészté-sének eladó anyagából lókiállítást, loárverést, ügét ver-senyt, fogatokat, lovak és ezekhez tartozó iparcikkékből sorsjátékot rendez.

A lókiállítás május 5-én reggel kezdődik és ezen napon következő díjak osztanak ki a juris ítélete után:

A kiállításra hozott legszebb egy pár koezi lóra. 1. díj: Állandó egy 5 éves mezőhegyesi kanca. (220 arany érték.) 2. díj: 40 arany, 3. díj 30 arany, 4. díj 10 arany — 10 frankos.

A legszebb hárty lóra. 1. díj: tiszteletdíj, 2. díj 30 arany, 3. díj 20 ar., 4. díj 10 arany: Május 6-án déli 12 órakor a városligetben ügét verseny fogattal. 1. díj: Állandó, egy bábolnai 5 éves kanca. (150 arany érték.) 2. díj: 50 arany, 3. díj 20 arany, 4. díj kettős tét.

Egyes fogattal. 1. díj 50 arany, 2. díj 30 arany, 3. díj 10 arany, 4. díj kettős tét. Május 7-én reggel 10 órakor 200 darab kiállított lónak nyilvános árverése. Május 8-án délelőtt 10 órakor a sorjáték nyeresémi-tárgyainak bemutatása, 12 órakor nyilvános sorshuzas a kiállítási omnibus-telepen. 1-ső nyeresémi egy négyes fogat, 2-dik nyeresémi egy kettős fogat, 3. nyeresémi egy fiakker fogat, 4-dik nyere-mény egy nehezebb igás fogat. Több felnyergelt hárty ló és löhoz tartozó iparcikkék. Összesen 30 darab értékes nyeresémi-tárgy: egy sorsjegy ára 1 frt.

Ha a nyere-mény nyeresémi-tárgyat megtartani nem akarja, a társaság az előnyös eladási-áról és az ár képzésben kifizetéséről gondoskodik.

A nyeresémi tárgyak a kiállításra hozott lovak közül vétetnek.

Külföldi vendők hirdetémiyek és egyenes levelezések által ezen loárverésre meg-hívatnak. Biztosan reméljük, hogy ezen kiállítás Magyarország jobb tenyésztői és a kül-föld jobb lövevői találkozására leend. A lókiállításhoz bejelentések azonnal, de legkésőbb ápril 10-ig elfogadtatnak. Az egész ügyre vonatkozó kérdések és felvilágosításokat ad a társaság igazgatósága: Nemzeti színház bérház.

A lötenyésztés emelésére alakult részvénytársaság.
Budapest, 1879. márczius 1-én. Az igazgatóság.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együttl: egész évre ... 42 frt félévire ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre ... 8 frt félévire ... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre ... 6 frt félévire ... 3 *

13-dik szám. 1879. BUDAPEST, MÁRCZIUS 30. XXVI. évfolyam.

A Tisza szabályozása.

A TISZA szabályozása e század második felének műve. A folyó egy ágát, mely belőle Tár-kánynál szakad ki, még I. Rákóczy György rendeletére Szirmay Péter zempléni alispán 1646-ban velencei s belga mérnökök által csa-tornáztatta s Tokajig hajózhatóvá tette. De ezen folyóág II. Rákóczy parancsára ismét elzá-ratott. III. Károly külföldi mérnökök által nagy-szerű csatornázási tervet készítettett és az

1722-iki országgyűlés elé terjesztette. E terv szerint a Tisza fölösleges vize Dob helységből a hajdu városoknak és Debreczennek, onnan Túr-nak a Körös felé s azután Csongrádnak vezet-te; másrészt a Tisza felől Ároktől Fügednek ásátott volna egy csatorna egész Bodig a Tar-náig, azután Jászberényen alul a Zagyaig, on-nan Szolnok felé a Tiszáig. Továbbá a Duna s Tisza összekapcsolatott volna egy csatorna ál-tal, mely Váczon vagy Pesten alul kezdődött s Monoron át Szolnokig ért volna; egy másik csatorna pedig, mely Kalocsán alul szakadt

volna ki a Dunából, Szabadkán át ért volna a Tiszáig. De mind ezen tervek csakhamar fele-désbe mentek.

Mária Terézia s II. József alatt hollandi mérnökök által újabban készítették a Tisza sza-bályozásáról tervek. Az országgyűlések 1790-től 1844-ig ismételve intézkedtek a folyók szabályozá-sáról. A Tokajon fölül megék, valamint Toron-tál megye e század második negyedében kisebb-nagyobb védtöltéseket készítették. Az 1844. és 1845-iki nagy áradások általános feljajdulást okoz-tak és a kormányknak figyelmét a Tisza-szabályo-

SZEGEDI ÁRVIZ. — A KIRÁLY A VÁR BÁSTYÁJÁN.
Greguss Imre eredeti rajza.

zának elodázhatlan voltára irányították. József nádor 1845-ben az érdekelteket tanácskozásra hívta össze, melyben a helytartóságához a közlekedési osztály elnökeül időközben kinevezett Széchenyi István gr. is részt vett. A nádor egyidejűleg az országos építészeti igazgatóságnak meghagyta, hogy a tiszai áradások meggátolásáról részletes tervet készítessen. Széchenyi erőlyes közreműködésével az értekezlet folyamán a tiszamelléki birtokosok az egész Tisza s mellékfolyói szabályozása végett egyesültek, 1846-ban megalakult a tiszavölgyi társulat és szerződés irattal alá, mely által az érdekeltektől birtokosok magukat arra kötelezték, hogy a szabályozás költségeit a birtok és nyerezdő haszon arányában fizetik. Ugyanezen év szeptember havában a munkálatok tetleg megindultak és az alsó-szabolcsi vizszerkezetben Dobnál az ugynevezett Széchenyi-gátat kezdték rakni.

A munka vitelére nem létezett még teljesen megállapított terv. Az első értekezlet, melyet 1845-ben b. Vay Miklós elnökléte alatt tartottak, a szabályozási tervekhez nézve már előre kimondta azt az elvet, hogy a töltések felülről lefele, az átvágások ellenben alulról fölfelé hajtassanak végre, s meghagyta, hogy a végrehajtott terv külföldi tekintély által fölülvizsgáltsék.

A Tisza szabályozása kétségen kívül szerfölött nehéz vízügyi feladat. A Tisza völgyének egyenes hossza mindössze 80, a folyom szabályozatlan vonala pedig 164 mérföld. Máramarosból kiindulva esése 100 öltre 2 lábat meghalad; T-Ujlaknál esése már csak 2 hüvelyk, alig 6 mérfölddel tovább már 8 vonal eséssel halad Csapig, hol 4 vonalra leszállva, ezen csekély esésnek majd felére, harmadára leolvadva, folytatja útját a Dunáig. A Tisza tehát kezdetén már csak csekély töredékével bír azon esésnek, a melylyel más nagy folyók vonaluk hasonló szakaszán haladnak. Ujlak és Námény közt csak fél annyi esése van, mint a Po morto-nak, vagyis a Pónak a tengerbe való ömlése pontjánál; Török-Becsé s Titel között pedig közel 7-szer kisebb az esés, mint a Po tengerbe ömlésének haldokló pontján. A Po vonala középen 11-szerente nagyobb eséssel bír, mint a Tisza hasonló szakaszán, azaz Szolnoknál, és 22-szerente nagyobb, mint Tisza-Becsétől Titelig. A Dunának a legalsóbb vonalon, hol a tengerbe szakad, közel 7-szerente nagyobb az esése a torkolatnál, mint a Tiszának kiömlési pontjánál, a többi folyóké 20—50-szerente nagyobb. Ezen esési szélességgel mellett magába fogadja a Tisza a Szamosot, Tokajnál a Bodrogh egész vízrendszerét, Kesznyétennél a Sajót, Csongrádnál az egyesült Körösöket és Szegednél a Marost, mindegyiket igen tetemes, többnyire 2 hüvelyk eséssel, holott maga a Tisza mind ezen torkolatoknál csak vonalokkal jelezhető eséssel bír. A Tisza és mellékfolyóinak ezen viszonyából ered azután ártérek roppant nagysága. A Szamos fölött jobbra s balra száz ezer holdnál nagyobb az ártér, ép oly nagy a Szamos alatti, a bodroghi s végig le a Dunáig, hol az ártér 3 millió hold összegét éri el.

Mind ezen rendkívül nagy bajok orvoslására határozott tervet megállapítani vajmi kényes feladat volt, kivált tekintve azon kétes eredményeket, melyeket sokkal kedvezőbb természeti viszonyokkal bíró, más folyók évtizedeken át teljesített szabályozási munkálatai föltünt. Vásárhelyi Pál, az országos építészeti hivatal főnöke, József nádor rendelkezése a Tisza szabályozásáról több éven át nagy szabatossággal végrehajtott víz- és helyrajzi mérések és főlvételek alapján részletes tervet dolgozott ki. E terv szerint a folyó folyásának irányja megváltoztatandó, mivel egészen vége legjobban felel meg a völgy irányának; medre 101 átnézés által eredeti hosszának mintegy felével megrövidítendő; a folyó mellékei a két partron feltöltendő gátak által vendékök az árvízek ellen. A két felől gátak legalább 300 ölnyi távolságra legyenek egymástól; szélességük fölül 1 1/2 ölnyi, magasságuk az 1830-iki legnagyobb vizállásnál 1 1/2—2 lábval magasabb legyen.

Vásárhelyi tervét Széchenyi először Francesconi es. k. építészeti tanácsossal és később Paleocapa Péterrel, a venezérei építészeti igazgatóság főnökével vizsgálattatta meg. Francesconi helybenhagyta Vásárhelyi tervét, de azt ajánlotta, hogy az átmetszések alulról fölfelé hajtassanak végre. Paleocapa igen fontos helyszíni tanulmányozás után tüzetes véleményét dolgoztott ki, mely Saksu Károly fordításában ezen ezim alatt „Vélemény a Tiszavölgy rendezéséről” 1846-ban ki is adatott. Paleocapa szerint a folyó

rendetlenségét csak Tokajtól fogva kell háladálatos átvágásokkal rövidíteni és javítani; azért ő a Vásárhelyi által Váritól Tokajig tervezett 50 rövid átvágást egészen elveti, s Tokajtól illetőleg Dadától kezdve a Dunáig mindössze 15 átvágást ajánl, ezek közt egyet, mely Vásárhelyi tervében nem foglaltatik, és a mely a Tiszának a Dunába ömlését megjavítaná. Paleocapa a legnagyobb súlyt a töltésekre helyezi s kimondja, hogy a Tisza Ujlaktól kezdve le végig töltések közé foglalandó, egy hosszú a folyó Tokajon fölül saját erejével létesítse az átvágásokat. A töltések 500—800 öl távolságban építtessék egymástól, sőt helyenként, a hol át nem metszendő gyakori s nagyobb kanyarok fordulnak elő, 1000 öl távolságra is. A gátak magasságát úgy határozza meg, hogy azok, ha egyszer megállapodtak, a tapasztalt legnagyobb vízszint fölött néhány lábbal kiemelkedjenek. Ezen különbséget akként tüzi ki, hogy T-Ujlaknál 3 lábbal legyen a gát a legnagyobb vízállásnál magasabb; T-Ujlaktól növekedjék Csapig 4 lábra, innen Tarkányig 4 1/2 lábnyira egészen Dadáig. Itt nagy átvágást tervez, és az emelés 5 lábát kívánja fokoztatni; ezen magasság megtartandó a Körösnek Csongrádon alól a Tiszába szakadásáig; a Körös torkolatától egészen a Maroséig Szegeden alól fogyna 4 1/2 láb és innen egyre akként, hogy a Dunába szakadásánál a magasbitás megint, miként T-Ujlaknál, 3 láb legyen.

A munkálatok sorrendjére vonatkozólag minthogy ma is erősen vitátlak, hogy a bajok főképp onnan erednek, hogy az átvágásokat fölülről indították meg — érdekesnek tartjuk idézni Paleocapa véleményének ide vágó egyik lényeges pontját.

„Azon elv, — ugymond, — mely szerint a valamely folyó menetelének módosítására szánt munkákat alulról fölfelé, vagyis torkolatuktól eredetük felé kell végrehajtani, nem alkalmazható a jelen esetre, hol a folyónak, melyről szó van, teljességgel semmi rendszere és felügyelete nincs egész kiterjedésében. Ezen felül az említett elv általánosan csak a meder szabályozását illető munkákra, egyesítésekre, s új elvezetésekre nézve igaz, de a töltésekre nem alkalmazható. Sőt nem alkalmazható semminemű munkákra nézve, mikor a szükséges a folyó forrásától egészen torkolatáig kiterjednek, s oly nagyok és oly hévvel sürgöttenek a folyó pusztításai miatt szenvedőktől. Ha az ember a Tisza szabályozását a Dunától fölfelé akarja kezdeni, s elvárni az alsóbb munkák következményeit, mielőtt a felsőbbek megkezdtenék: hihetőleg kihalna a most élő nemzedék a nélkül, hogy valamely hasznos látott volna belőle árulni az ország legszebb és elnyomorodottabb részére. Félre kell most tenni a minta elméleti elveket, s a munkákat úgy osztani el, hogy azokból a lehető legnagyobb hasznos lehetessen nyerni általánosan az országra nézve.”

Vásárhelyi s Paleocapa annyira eltérő tervei folytán a szabályozás rendszerei fölött-éles harc keletkezett a közvéleményben. A gátrendszer hívei lehetetlennek mondták, hogy a Tisza lomha folyása, habár valamennyi kanyar átmetszetik is, lényegesen meg lenne javítható, s hogy a gyenge vizező folytán az új meder teljesen kiépülődjék. A nagy számu átvágások pártolói ellenben tagadták, hogy bármily távol tartott magas töltések képesek lennének a Tisza ártját, mely 10—15 mérföldre minden lapályt előnt, magába fogadni. Széchenyi azonban nem habozott, hanem megindította tetleg a munkát a nélkül, hogy világosan kijelentette volna, hogy melyik rendszer követi s csak 1847-ben mondomta ki, hogy a szabályozás Paleocapa terve szerint fog végrehajtatni. Vásárhelyi Pál az irányadó első tiszai gyűlés termében meghalt. Széchenyi ekkor a szabályozás vezetését Keskés Károly főmérnökre bízta. A költségek fedezésére szolgáltak: a só fölemelt árából a szabályozási munkálatok egész idejére évenként megajánlott 100,000 p. frt. a magyar udvari kamara által az első két évre engedélyezett 100,000 p. frt. a kormány közbenjárásával néhány bécsi nagykereskedőtől kölcsönzött 400,000 p. frt. Továbbá az 1846-iki nagygyűlés elhatározta, hogy minden hold ártért az illető birtokosok 4 év alatt 1 forintot fizessenek be.

1846—1849-ig a folyam valamennyi szakaszán emeltettek töltések és pedig 56,483 folyó öl hosszán 352,538 köböl földtartalommal; megkezdették 9 átmetszést 11,690 folyó öllel és 62,376 köböl földtartalommal. Megkezdették

ugyanis 4 kis átmetszés a Topolynál, azután a legnagyobbaknak egyike Dobnál, a többi pedig a hevesi vizszerkezetben. E munkálatok által, melyekre összesen 687,921 ft költség fordított, valami 190,000 hold terület a kisebb árvizek ellen volt biztosítva, de tökéletes ármentesítettnek csak 29,073 holdat lehetett venni.

Az 1850-iki év elején a tiszavölgyi társulat felbomló félben volt, a szabályozási munkák egészen megakadtak. Ugyanazon év július havában ő felsége elhatározása folytán a nagyszerű vállalat ismét életre szőlítottatott és a gr. Andrássyak, Dezsewffy, Sennyey, Lönyay, Károlyiak stb. ismét kezükbe vették az ügyet. A szabályozási munkálatok vezetése a cs. k. közunka miniszteriummal közvetlen összeköttetésben levő központi bizottságra bízott, a vidéki társulatok meghagyták előbbi szerkezetükben, a műszaki vezetés Herich Károly főmérnökre bízott. A tiszaszabályozási központi bizottmány a munkálatokra nézve Vásárhelyi és Paleocapa rendszerét összeegyeztetni igyekezett, és ott, hol a lefolyást javítani kellett, átvágásokat rendelt, a hol nagy területek ármentesítése vált sürgössé, azonnal védműveket létesített; az átvágások rendjét illetőleg pedig elvűl tüzte ki, hogy azok a folyam rendkívül csekély esése miatt fölülről lefele hajtassanak végre. A terhek viselésére nézve az illető patensben kimondottot, hogy a mederjavítás költsége az államot, az ármentesítést pedig hasznosaránylag az érdekelteket illeti.

Ez elvek ismertetése után, melyek ma is teljes érvényben állanak, nem szándékozom évről évre kimutatni a mederjavítási s az ármentesítő munkálatok fejlődését. E helyett összefoglalom röviden a Tiszaszabályozás állását 1872 végén, vagyis 25 évi fejlődése után, úgy a mint ez Herich hivatalos jelentésében föl van tüntetve.

E szerint a Tiszánál a szabályozás kezdetétől 1846-tól 1872-ik év végéig 107 átmetszés történt, melyeknek hossza 68,512 öl, az elvágott hossza 320,875 öl, és így a folyam 252,363 öllel vagyis 1/4 részénél többel lett megrövidítve. Történt pedig az I. folyamostályban T-Ujlaktól Csapig 25, a II. osztályban Csaptól T-Füredig 47, a III.-ban T-Füredtől Mártonosig 25, és a IV.-ben Mártonostól a Dunáig 10 átmetszés. Ezekből Tiszává képződött az I. osztályban 11, a II.-ban 23, a III.-ban 4, a IV.-ben 1. A Tisza esése volt az egész folyón átlag 3-1a vonal a szabályozás előtt és 5 2/3a vonal 100 öltre a szabályozás után 1872-ben. Kiszájitásra, földmunkálatra s vegyes kiadásokra összesen 5,285,042 ft fordítottatott. A Bodrogh és a Maros átmetszéseiivel együtt a költség 5,449,354 frt-ra ment.

Az 1872. év végén fennállott 29 ármentesítő társulat 1846-tól fogva létesített munkálatai a következőkben foglalhatók össze: kiszájitott 10,628 (1200 □ öles) hold, az épített töltés 655,945 folyó és 8,141,177 köböllet; ezen töltések által mentesítve lön 1,884,407 hold. Minthogy az összes költség 20,826,838 frt-ra ment: egy mérföld töltés 127,003 frtba, egy hold földnek mentesítése pedig 1 ft 05 krba került. A Tiszánál és mellékfolyóinál a szóban levő 25 év alatt végrehajtott mederjavítási s védelmi munkálatok e szerint több mint 26 millióba kerültek. A legújabb időkig levezetve az összes munkálatok mintegy 40 milliót vetek igénybe.

Az 1876-iki nagy árvíz csapásai folytán az egymástól elszigetelt szabályozási társulatok belátták, hogy érdekeiket csak szervezett közreműködéssel képesek érvényesíteni. Lönyay Menyhért gr. és Sennyey Pál b. indítványára gr. Károlyi György által a tiszaszabályozási társulatok szeptember 26-dikára nagygyűlésre hivattak egybe; a következő évben megalakult a „Tiszavölgyi társulat”, melyhez eddig a most fennálló 38 szabályozó, illetőleg ármentesítő társulat közül 25 csatlakozott. A társulat központi bizottsága nagy tevékenységet fejtett ki az ártéri földek helyes kataszteri becsése érdekében, és az összes társulatok részére közösen beszerzendő mintegy 20 milliónyi kölcsön ügyében és a vízi törvények reviziójának előkészítése körül. A társulat általában a Tisza s mellék folyói érdekelteinek összes ármentesítő s szabályozási közös ügyeit a maga feladatává tette.

Az 1877-ben ismétlődött nagy árvízek folytán mind hangosabban panaszolták, hogy az áradás leginkább onnan ered, mert az átmetszések felülről kezdettek és az ott jobban kiképződött új mederből gyorsabban foly az ár a Tisza alsó szakaszaiba, melyekben az átmetszések

seknek csak csekély része birt kiképződni s hogy e miatt veszélyes duzzadások keletkeznek.

A közunka miniszter a képviselőház pénzügyi bizottsága elé 1878 elején terjesztett jelentésében maga is elismeri, hogy a baj főbb okát az átvágások hiányossága képezi. A kormány konstatálja, hogy a szolnok-szegedi folyószakaszban tett 11 átvágás közül csak 2, a szeged-dunai szakaszban pedig 13 átmetszés közül csak 1, és pedig mind e három igen rövid, képződött ki teljesen. Szükségesnek tartja tehát, hogy Tokajtól a Dunáig az átmetszések a legkisebb vízszin alatt 2,3 méterre lemélyítsenek és a fenék 20—25 méterre kiszélessítsenek. E munkára, mely 3 év alatt végrehajtható, 2,100,000 ft szükségesletik. Tavaly az összeg egy harmadrésze fel is használtatott, a folyó évre az említett célra ismét legalább 700,000 ft fog fordítani.

A társulatok már csak azért is, mert az átmetszések teljes kiképződését be nem várhatják, minden esetre kénytelenek lesznek a töltéseket a most tapasztalt legmagasabb vizálláson fölül néhány lábbal magastítani. De ez a ketrendbeli javítás sem fogja a teljes orvoslatot meghozni; mert nem vére tekintetbe a különös helyi nehézségeket, minők alatt például Szeged szentved, a gátak egymástól távolsága a Tiszán s mellékfolyóin általában elégtelen. Kérdés, hogy nem leend-e szükség a Tiszaszabályozás szövénnyes hibáit az által is enyhíteni, hogy a mellékfolyók vizeinek rohamos leomlése tartányok és zsilipek által mérsékeltsék, vagy a tulságosan bő viz külön csatornákon elvezetessék. Minden esetre kapcsolatba kell hozni az ármentesítéssel a káros belvizek levezetését és fokozatosan az öntözést is; mert ha a nagy áldozatokkal meghódított területeken tulnedves és száraz években egyaránt bizonyos átlagos jó termés nem lesz biztosítható, akkor a birtokosok el nem viselhetik a súlyos terheket, melyek ama területek védelmére folyvást követeltetnek.

Fenyvessy Adolf.

Bolgár népköltemények.

Sólyom hírnök.

A havason két hős sárkány küzdött, Küzdött míg a Duma zavaros lett. És a küzdés Budán ére véget, Budavárbán sötét tömlőek alján. A tömlőzében fektű ifjú Grújo, Kilence évig Buda tömlőzében. Vállán űlt volt folyton a hű sólyma, Megetette arcának vérevel, Megitatta két szeme könyvével. „Nőj fel, madár, légy erős, hatalmas, Udvaromba küldelek majd téged! Udvaromat megledelek e sólymom 24” Grújóhoz a szürke sólyom így szólt: „Dehogy, Grújo, ifjú hősöm, dehogy, Udvarodat dehogy lelem már meg.” Ekkor Grújo a sólyomhoz így szólt: „Elmondom hát, hallgass csak meg sólymom. Udvaromat el se vétheted majd. Közepén egy szivárványos kút van, A kút mellett szőlőtőze zöldül, S egy gyümölcsfa áll a tőke mellett.” Erre aztán utra kel a sólyom, És Grújonak udvarába szállott. Fölverte az udvart a gaz, burján, Kiszáradt a szőlőtőke régen, Kiszórt a szivárványos kút is, Elkoriadt a gyümölcsfa is szintén. Három kakuk ül a száraz ágon. Egy panasza estétől, míg regg lett, A második jó reggeltől estig, A harmadik mindig, mindig, mindig. A portáról felszált Grújo sólyma, Visszaszállt a budai foházba, Grújóhoz a budai foházba, És Grújonak a vállára ülve Elmondá a három madár tetteit: „Egy panasza esttől reggeligen, A második jó reggeltől estig, A harmadik mindig, mindig, mindig.” Ifjú Grújo hű sólymához így szólt: „A mely esttől reggelig panasza: Az, jó sólymom, az én édes hű nőm;

Mely panasza jó reggeltől estig: Az, jó sólymom, az én édes hűgom; Mely panasza mindig, mindig, mindig: Az, jó sólymom, szegény agg anyám volt!

A fogoly gyermeke.

Oláh földön vad háboru dúlt volt, Oláhföldön s Moldovaországban Leöldőstök minden öreg embert, Rabul vittek minden ifju embert, Gyermekeket gáztoltak patkóval. Szép Ginkát is elhűrezolták rabnak; Gyenge kezét kancsnakvált verték, Fehér kezét, karus vállát, hátát. Dobd el Ginka, ecesemődot, dob d el, Nem elég hogy összeviszsa verik Fehér karod, karus vállad, hátad? Selyemővet leoldotta Ginka, És kicsinyét két faagra kötötte, Így ringatta s ezt dalolta néki: — „Aludj gyermek, anyád kincse aludj, Jön az eső, s tisztára mos téged, S szarvasinó szoptatni fog téged.”

Erödi Béla.

A ki örökké bujdosott.

Igaz történet.

Közi: **Eötvös Károly.**

(Folytatás.)

Estére csakugyan kaptak új ruhát is. Bokáig erő inget durva házi vászomból, de ujat, tisztát s minden före négy darabot. Szürke posztóból gyapottal bélelt nadrágot, új bagaria eszmat, báránybőr mellet, s birkabőrrel bélelt ujjas orosz felső kabátot derékszíjjal s fekete báránybőr süveget. Mekle gondoskodott nekik ollóról és borotválkozó eszközökről, továbbá mindenféle szükséges edényről is, hogy életüket, italukat maguk készíthessék. Pár nap mulva, miután már jól átmelegedtek, tiszta tápláló ételt és italt élveztek, jól aludtak s magukat egy kissé kicsinosították, maguk is alig ismertek egymásra. Mikor pedig az urasághoz bekérdztek, hogy kegyeit megköszönjék, az uraság csak elbámult az ő új eselédjein, a kikről most már egyáltalán elhitte, hogy ezek bizony Napoleon katonái is lehettek. Mondott is annyit Zabdirnek, mikor tőle eltávoztak:

— Szerencséjükre csakugyan nem németek.

A francziák munkát kértek, hogy tartozásukat leröhassák s hálájukat kimutathassák. Az uraság azzal ereszté el őket: várjanak, majd gondoskodik mőhelyről. Ez a gondoskodás azonban nem történt meg hamarosan. Az uraság nem sokára eltávoztott Jenotajevszköből valamelyik ismerőséhez vagy távoli birtokaira vadászni s nem is jött meg márczius vége előtt. Hiába esenkedtek a francziák munka után, Zabdir csak azzal fizette ki őket, hogy mind boldog ember az, ki munkán töri a fejét, mikor a nélkül is megélhet. Nem tehettek egyebet, mint átengedték magukat az édes semmit-tevésnek s a gond nélküli életnek, a mitől pedig ugyan régóta elszoktak már.

Április első hetében elment a jég a Volgáról s ugyanekkor az uraság is hazajött. Április közepén a francziákat fölrakták egy dereglyére s egy csomó sziget mellett elhajózza átszállították őket az Aktuba partjára Szelitrennojájára. Innen pedig lóháton fél nap alatt elérték Tümenkőjába, Balanovnak egy kis falujába, mely a sós puszták szélén fekszik, s melyen át vezet egy karaván út Orenburg és Orsk felé. Ez leendett a francziáknak mőhelytanyájuk.

Meklének igazsága volt. Itt az uruk csakugyan nem orosz volt, hanem valóságos kalmuk, még pedig falujában és a pusztán olyan hata-

lommal, mintha valóságos fejedelem lett volna. Talán valósággal is azon kalmuk törzsfőnökök egyike volt, kik az asztrakáni kormányzó, a kozák hetmanok s a kerületi főnökök megvesztegetése folytán rendszeres alku mellett bizonyos korlátolt fejedelmi jogokat élveztek. Bulán azonban nagymérvű kereskedést is űzött. Ősszel és tavasszal több mint ötszáz munkás foglalkozott szőlőműveléssel és részére halással Szelitrennojájától Krasznojárig, sőt még a Volga torkolatáin is. Mindenütt páczolták, szárították, sózták, füstölték a halat, készítettek a kaviárt és vizahólyagot, a volgai héringet és szareptai balsamot. Ezenkívül óriási mensei és juhnyájai voltak. A lovakat egyaránt szállította Nizsnj-Novgoródba és a Kaukázusba Moszkogig. Kereskedett prém-bőrökkel és mindenféle sóval és dohánnyal. A sós tavakon egész nyáron át dolgoztak munkásai, oroszok és kozákok. Jenotajevszken kívül Vladimirovkában és Czárjében is voltak sóraktári. Tümenkőjában palotája volt, palotájában háremet tartott, noha nem egészen a törökök szigorával s voltak itt gyermekei is nagy számmal, kiket valósá os oroszokká nevelt, noha ő itthon még mindig ragaszkodott az ősi nomád kalmuk szokások egy részéhez — életmődban, viseletben, mulatságban, kegyetlenségben.

A francziák számára egy nagy hosszú épületet emeltett itt, melynek különböző rekesei szolgálták a francziáknak mőhelyül és lakóhelyül. Minden iparágára külön mőhelyt rekesztett el s minden mőhelybe maga szerezte be Zabdir segítségével az illető szerszámokat. E szerszámok ugyan nem voltak a legjobbak, de Balán mégis csakhamar meggyőződött arról, hogy a francziák teljesen urai adott szavuknak azért, midőn ezek panaszokotk szerszámaik silánysága fölött, menten felülte őket troikákra s elvitte Czárjevbe, Czáríczinba és Szareptába, hogy ott szerzenek be olyan szerszámokat, a minőket legjobbaknak vélnék, árát ne kérdzezzék.

Ekként jól felszerelve a francziák egész erővel és jó kedvvel látták a munkához s két év alatt 1825-ben és 1826-ban roppant tömeg iparművet összedolgoztak az uraságnak, ki azokat az Aktubán leszállította Asztrakánig s fölszállította Czáríczinig és Dubovkákig s nagy vásárokat üttött és szép pénzt vitt be belőlük. Az első nyártól kezdve minden francziának adott hetenként a teljes ellátáson és ruhán kívül 50 kopeket, a melyből a francziák a második év végére már mintegy 400 rubelt gyűjtöttek és tettek félre.

A jólét, a gondtalan és biztos élet s a pénz újra feltámasztotta a francziákban a szabadság ingerét, a menekülés szándékát s a honvágyat — visszatérni Franciaországba. Miután Meklének és Zabdirnak mind elkészítették azt, a mit ígértek, sőt még annál is többet s miután Tümenkőjában minden férfit és asszonyt jó barátjukká tettek, a kívül csak érintkezésbe jöttek s a francziákat mindenki jó és szelid embereknek tartotta, a francziák megkiséértették azon kérelmük előadását, hogy az uraság ereszze őket szabadon.

Az uraság komor képpel hallgatta meg kérelmüket s nyers parancsoló hangon felelt: „Akkor ereszletek el benneteket, ha majd nekem tetszik. Még hasznot nekem nem hoztatok. Én hasznóért váltottalak ki benneteket Jenotajevszköből. Eddig csak a váltásdíjat, a mőhely, szerszám, ruha árát kerestétek meg, és mégis adtam nektek hetibért. Hasznot, nyereséget csak ezután várok belőletek. A birkát és lovat se azért szerzem, hogy annyit adjanak érte, a mennyibe nekem került. Takarodjatok munkára.”

A francziák hosszú orral távoztak. S aztán maguk között bizalmasan tanácskoztak jóvendő sorsuk fölöl. Mérlegeltek a szökés esélyeit. Az esélyek nem voltak kedvezők. Asztrakán felé nem

SZEGEDI ÁRVIZ.

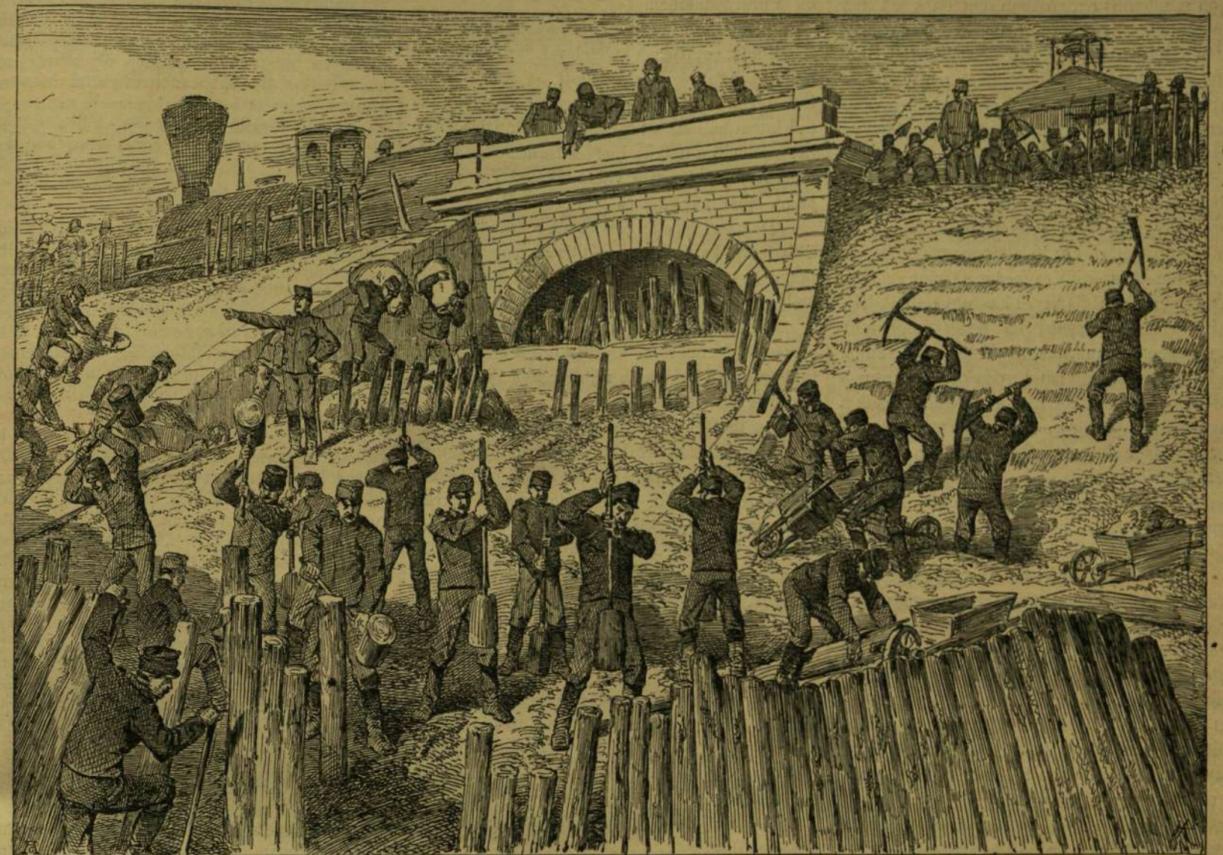

SZÉCHENYI-TÉR A VÁROSHÁZÁVAL. — ROSKOVICS EREDETI RAJZA.

GÁTSZAKADÁS AZ ELSŐ ÉS MÁSODIK ŐRHÁZ KÖZT.

SZEGEDI ÁRVIZ.

MUNKÁLATOK AZ ÁLLAMVASUT TÖLTÉSÉN. — GREGUSS IMRE VÁZLATA UTÁN.

ÉLETMENTÉS.

lehetett menekülni, mert a Kaspi tengeren vagy a Kaukaszban Európa és Ázsia legvadabb népei közé jutottak volna. A menekülés csak nyugot felé volt lehetséges. Igen, de Balán kocsin, lovon, hajón mindenütt nyomukban lehetett s azt már tapasztalták, hogy az orosz hatóságok előtt Balán föltétlen bizossággal keresztül tud vinni mindent. Elhatározták tehát, hogy pár évig még maradnak s valamely kedvező alkalomra várnak. Addig is azonban biztosítanok kell az uraság kegyeit.

Újra bekérdzkedtek az urasághoz. Henri volt — mint mindig — a szónok.

— Kegyelmes ur jótéteményét, hogy benünk a nyomtól és haláltól megmentett, lel-künkől megköszönjük és meg is akarjuk halálni. De mi magunk mégis kevés hasznot tudunk hajtani kegyelmes urnak, ha pedig meghalunk vagy megbetegszünk, akkor csak terhére leszünk. De ha kegyelmes ur fiatal gyerekeket hozatna a falukból és városokból, azokat megtanítanánk a magunk tudományára, s akkor kétszeres, háromszoros erővel dolgozna kétszeres-háromszoros hasznot hajtának.

A kalmuk uraság képe felvidult. Ez még nem jutott eszébe. Pedig olyan világos volt.

— Hozatok nektek gyerekeket.

— Köszönjük kegyelmes ur. Lehet-e majd két esztendő múlva szabadságért könyörögnünk?

— A mi egy nap múlva leszen előjövendő, arról beszéljünk egy nap múlva; a mi pedig két esztendő múlva leszen előjövendő, arról beszéljünk két esztendő múlva. Több nekem a szabadon bocsátást elő ne hozzatok, mert megkorbácsolatlak benneteket. Zabdir — kiáltott a tiszt-hoz — ezek az ebek két napig nem kapnak ivóvizet. Legyen rá gondod.

Valódi harag, vagy csak rémítés volt-e az uraság szigora, azt nem vették észre a francziák. Annyi bizonyos volt, hogy Balanov a kapzsiság mellett is, mely a francziák helyzetének kiszámányolására ösztönte, nem egyszer jó indulatot is tanúsított ezek iránt. Ezuttal azonban a büntetés végrehajtása megkezdődött. A vízhiány pedig épen itt a sós puszták szélén borzasztó büntetés. Ott, hol a levegő is, melyet beszívnak, sóval van tele, hol az ivóvízre épen ezért kétszeres a szükség, ott a szomjúság kinja előbb beáll étezőbb, mint másutt. Szerencséjükré azonban a francziáknak a második huszonnégyórás büntetés akár Zabdir, akár az uraság által elengedtetett.

S mégis belátták a francziák, hogy az uraság kapzsisága miatt rendes uton-módon nincs menekülésük. Nincs mindaddig, míg el nem gyengülnek, kinem öregesznék a munkából. Akkor pedig minek az élet, ha annak erejét zolgaságban, öregségét a kegyelemkenyér gyalázatában vagy tán nyomorban kell eltölteni. Szomorú napok után szomorú esték és éjszakák borultak a francziákra, mikor mindezt meggondolták s mikor alak több tekintetben tipikus s Oroszországban sok hozzá hasonló található.

„Triknieff, Libraire et Publieur“ így szól az illető könyvkereskedő cége, mely Jakaterinoszlawban világs híressé vált. Fejlett felett olvasható a Szavin-téren s orosz-francziasságával már magában is jellemzi a tulajdonost. Triknieff különben művelt embernek mondható; francia, angol s német könyveket árul, orosz könyveket, sőt egy orosz havi folyóiratot is ad ki, s bizonynyal hetilapot is adna, ha lakásán volna sajtó-cenzurális hatóság. De az orosz birodalomban összesen csak kilencz ily hatóság van s Triknieffnek minden kizárólag Odesszába kell küldeni a tapasztalásból tudja, hogy a munkával elhalmozott cenzor a többé-kevésbé megcsontított kizárólagos hatóságokhoz hasonlóan küldi vissza s Triknieff még akkor sem lehet biztos felőle, hogy a művet később nem konfiskálják-e el. Ha nagyobb munkát küld be, az rendszeren a fő cenzura-hatósághoz küldetik Szentpétervárra melynek határozata néha évekig késik.

mel oktatták, némi elégtétel érzetével tanították őket. E fiúk voltak azok, kik szolgálói lévén a szolgálknak, pillanatonként azon édes csalódába ringatták a francziákat, hogy ők is fölébbvalói, ők is urai valakinek.

Telt az idő, multak a hónapok, az orosz és kozák fiúk, egy párnak kivételével, tanulmányoknak bizonyultak, szaporodott az árukészlet s Balanovnak kilátása volt, hogy kettős hasznot is tud huzni lassanként a francziákból. Újra eltelt két esztendő a nélkül, hogy a francziák csak néhány napra is kitétek volna lábukat Tülmenkójából. Most már vásárra sem eresztettek.

De azért folyton járt eszük a szabaduláson. Száz tervet kovácsoltak, száz tervben megállapodtak, száz esélyrel számítottak, de a százegeedik esély, mely eszükbe jutott, mégis visszatartá őket a szokástól. Fülükbe jutott az is, hogy Oroszország és Törökország között kiütött a háboru, a mi egyáltalán nem tette rájuk nézve ajánlatossá a szokás kísérletét.

Az 1830-ik év tavaszán egy kaukazusi cserkesz főúr Mussza Nukhár bej látogatta meg valami czéliből Balánt a tülmenkői palotában. Ott időzött heteken és hónapokon át. Gyakran benézett a műhelyekbe is s gyakran elbeszélgetett egről-másról a francziákkal. Megtudta ekként, hogy a francziák európai emberek és menekültek. Egy alkalommal ezt a kérdést intézte hozzájuk:

— Nem szeretnék ti hazamenni a magatok országába?

— Szeretnék bizony, hanem nem rajtunk áll, nekünk itt dolgoznunk kell az uraságrészere.

— Hm, ilyen szolgálata, a kik pénzt keresnek az uraknak, magam is szerettem volna az én váramban.

Néhány nap múlva Nukhár bej újra előhozta a menekülést.

— Ha az uraságtól elkéredzkedtek Cserniárba vagy Czáríczinba, én meg tudlak benneteket szabadítani vagy jobb szolgálata tudok szerezni.

— Oh kegyes ur, nem érdemeljük mi tőled e nagy szíveséget.

E szavakat Henri mondta, de azért a francziák, mikor a cserkesz magukra hagyta őket, mégis komoly tanácskozás alá veték szavaikat. Elhatározták, hogy kellő óvatossággal tárgyalásba bocsátkoznak vele, ha biztos lehetőséget mutat és ajánl a menekülésre.

(Folyt. követe.)

Az orosz könyvkereskedő.

Grenville-Murray, kinek Oroszország jelen társadalmi állapotáról közlött rajzai közül néhányat már megismertettünk olvasóinkkal, igen érdekesen szól többek közt a könyvkereskedőkről is. Egy vidéki könyvtáros és könyvkiadó működését rajzolja ugyan, de látszik szavaiból, hogy ezen alak több tekintetben tipikus s Oroszországban sok hozzá hasonló található.

„Triknieff, Libraire et Publieur“ így szól az illető könyvkereskedő cége, mely Jakaterinoszlawban világs híressé vált. Fejlett felett olvasható a Szavin-téren s orosz-francziasságával már magában is jellemzi a tulajdonost. Triknieff különben művelt embernek mondható; francia, angol s német könyveket árul, orosz könyveket, sőt egy orosz havi folyóiratot is ad ki, s bizonynyal hetilapot is adna, ha lakásán volna sajtó-cenzurális hatóság. De az orosz birodalomban összesen csak kilencz ily hatóság van s Triknieffnek minden kizárólag Odesszába kell küldeni a tapasztalásból tudja, hogy a munkával elhalmozott cenzor a többé-kevésbé megcsontított kizárólagos hatóságokhoz hasonlóan küldi vissza s Triknieff még akkor sem lehet biztos felőle, hogy a művet később nem konfiskálják-e el. Ha nagyobb munkát küld be, az rendszeren a fő cenzura-hatósághoz küldetik Szentpétervárra melynek határozata néha évekig késik.

Ily körülmények között Triknieffnek, a mennyire lehet, más uton kell magán segíteni e ezen más ut nem lehet más, mint a rendeletel kijátszása. Titkos nyomdaja s számos ügynöke van, kiknek segélyével s a megvesztegetett rendőrség hallgatag beleegyezése mellett nagy számmal terjeszti a meg nem engedett műveket. Voltaire, Thiers, Macaulay, Hugo Viktor s mások művei nincsenek meg raktárában, ép oly kevéssé más klasszikusok, ha csak a cenzura által megcsontított s néha érthetetlen kiadásokban nem; de ha előkelő vásárló jó boltjába, kibem teljesen megbízhat, az éj sötéteben egész sereg könyvvé szolgá neki, nemcsak olyanokkal, a minőket kér, hanem olyanokkal is, melyeknek nevét sem volna szabad kiejteni.

Az oroszok sokat olvasnak, de mivel jó idegen műveket igen nehezen kaphatnak s nyíltan egyáltalán nem rendelhetnek meg, arra vannak kárhóztatva, hogy titkos uton s ennélfogva igen drágán szerezzék be azt a könyvtárostól. A cenzura még nem is ítél némely új művek felől, minő például Hugo Viktor „Egy bűn története“ ezimű munkája, már elolvasta azt minden orosz, ki a csempészett vagy Oroszországban titokban utánnyomott példányok magas árát megfizetheti. A nagy árak miatt természetesen a kevésbé vagyons tudósok, földbirtokokosok, kereskedők, stb., az értéktelenebb s olcsóbb irodalomra vannak utalva s az orosz társadalom romlottsága részben onnan is ered, hogy ily uton az obszán irányu művek könnyebben terjedhetnek. Az orosz könyvkereskedő valóban kárteknnyan hat az erkölcsre, de kénytelen azt tenni, mert különben be kellene zárnia boltját, ha csak a cenzor által megengedett unalmas könyveket árulhatná. Triknieff is, ha nem volna megkötve keze a könyvek árulásában, bizonynyal abba-hagyná az ily mocskos üzletet, mert alapjában véve tisztességes ur, s nevével, ki valószínűleg nem is ismeri azon titkos munkákat, gyakran jár a templomba.

Triknieff üzleti kudarai igen nagyok. Háromféle szedésről kell gondoskodnia: oroszlór, francziáról és németről, s oly szedőket kell tartania, kik e nyelveken jártasak. Az ügyes szedők Oroszországban igen nagy bért kapnak, nemrégen három rubelre is fölmentek. E költségek fedezése végett igen sok könyvet kell eladnia s valóban alig érthető, hogyan ejti szerét, ha meggondolja az ember, hogy legalább hat rendőrszert meg kell vesztegetnie, évenként egyszer-kétszer Odesszába a cenzorhoz kell fölmennie s a vámhivatalokon át egész láda idegen művet kell becsémpésznie, s még e mellett unalmas havi folyóiratából annyi példányt ajándékoz el, hogy az eladott példányok a nyomtatási költségeket is alig fedezik. Valószínű, hogy üzletét csak azért tartja fenn, hogy ez által bizonyos tekintélyre tegyen szert. A vidéken több akadémiának tiszteleti tagja, tanfelügyelői rangja van, és mint ilyen világszerte egyenruhá visel három csillaggal, tagja a városi tanácsnak, az esküdt-széknek s általában igen okos embernek tartják. Folyóirata természettudományi s földművelési értekezéseket tartalmaz, de vannak benne francia és angol hatásadású regények fordításai s mindenekefelett, igen természetesen, a legalázatosabb loyális irány jellemzi. A munkatársak rendszeren állami hivatalnokok, kik szeretik, ha nevök nyomtatásban megjelen; segédszerkesztője egy a különböző nyelveken jártos lengyel, ki azon esetben, ha nincs elég kézirát, a lapot külföldi folyóiratokból fordításokkal tölti meg.

Igen ügyes Triknieff a idegen munkák meglopásában. Ha valamely külföldi regény engedélyezve van a cenzor által s előre látható, hogy jó jövedelem lesz belőle, inkább utánnyomatja azt, mintsem hogy külföldről hozasson be eredeti példányokat. Néha ezen utánnyomások igen sajtóságosan alakulnak át, mert mindaz, a mi nem tartozik a „mesé“-hez, minők a fejtegetések, leírások stb., egyszerűen ki van hagyva belőle. A nyelvtudós lengyelnek ugyanis különös tehetése van arra, hogy három kötetet egybe-olvasszon s az egészet kikérkítse, a mennyiben hatásos vagy nézete szerint hiányzó részleteket told belé. Az utánnyomott művek nagy része azonban olyan, melyet a cenzor nem engedélyezett; a lengyel ezen esetben orosz alakot ad nekik s a szereplő személyek jellemét és nevét is át-alakítja.

A BÉGUM ÖTSZÁZ MILLIÓJA.

VERNE GYULA REGÉNYE.

KILENCZEDIK FEJEZET.

A gyárban.

Seligmann ellenőr a fiatal munkást, kit „Johann Schwartz“ néven irt be a főkönyvbe, a belső folyosók egyikén vezette végig. Egy zárt udvaron átmenve, csarnokba értek, mely arányai s berendezése által valamely vasuti pályaudvarhoz hasonlított. Schwartz, a mint szemével megmérte, nem fojthatta vissza a szakértő bálmulat felkiáltását.

E nagy csarnok minden oldalán óriási kupos hengerek voltak építve, a római Szent-Péter-egyházat megközelítő méretekben s föl az üveg-fedélzetig a helytel-helytel az is tul. Megannyi olvasztó és keverő kemence kényenei, két sorban, — mindenikben ötven-ötven.

Egyik végen mozdonyok hozták s vitték a vonatokat, melyek az olvasztandó anyagot szállították; a másik végen üres vonatok vártak a kész aczéltömegek tovaszállítására.

A „keverés“ műtete van hivatva ez átalakítás eszközlésére. Félmeztelen cyclopok, vashorgokkal fegyverkezve, hajtják végre e műtétet.

Az öntött vas-rudatak kohókba rakják s ott izzó állapotig hevítik. Ha csak vasat akarnának kihozni, kalapálni kezdenék, mihelyt a rudak lágyulni kezdenek. Hogy aczél legyen belőlök, vagyis szenes vasozó, mely a közönséges vassal oly rokon s attól mégis oly különböző, elvárják míg az öntvény folyó lesz, s azért a kohókba tetemesen nagyobb hőfokot ideznek elő. Mikor ez megtörtént, a keverők, hosszú vas-horgaikkal belenyulnak s ide-oda forgatják, keverik az olvadó anyagot, a lángok közepette, s az alkalmas perczen, mikor a szénrel és a salakkal eléggé vegyülve van, és megkapta kellő keménységét, nagy gömbölyű alakokban csomózzák össze, s egy adják a kalapálók kezé alá.

A nagy csarnok tengelye hosszában ment végbe ez a műtét. Mindegyik kemence nyílásánál egy-egy hatalmas keverő állott, a ki mikor készen volt dolgozni, kirántotta a tűzből a kész anyagot s ledobta a földre, a kalapálók elébe. Emerek vastag borjúbőr-eszímákban, nagy bőrkötényvel, melyet aczél sodrony-báló védett, hosszú fogókkal ragadták meg az izzó aczél-darabokat s vetették az üllőre, óriási kalapácsaik alá, melyeknek súlyos csapásai alatt összenyomultak, mint a szivacs s a belőlök tapadt salakok részek kiizzadtak belőlök, míg a szikra csak egy sziporkázott szerzetet. Azután a kalapálók segédei újra visszadobták a kohókba, a hol megint fölhevítették, megkeverték, kivették, hogy a kalapácsok munkája újra kezdődjék.

Ez óriási műhely belsejében folytonos sűrűség-forgás volt, mint egy hangyabolyban; a kalapácsok zöreje sem szünetelt soha s összefolyt egy tempa, siketítő dörgésbe. E nagy tömegek közepette az ember majdnem gyermeknek látszott.

A „keverők“-é volt a legnehezebb munka. Alig tűrhető magas hőmér-ékletben, majdnem karjaikkal vákálnak az izzó érez tűzében, ott az égforgár száz kilogramm-súlyú aczél-lépenyeket forgatni, órák hosszat meredten nézni az izzó tűzbe, — oly fölalet, mely néhány év alatt a legerősebb embert is tönkre teszi.

A fiatal Schwartz, hogy megmússa az ellenőrnek, hogy ő kiálta ezt is, gyorsan levette zubbonyát és ingét s izmos törzsét megmeztelenítve, erős karjaival kiragadta egyik keverő kezéből a vas-horgot s munkához kezdett.

Az ellenőr meggyőződve, hogy kezére áll a dolog, visszatért iródájába.

A fiatal munkás ebédig folytatta a keverés munkáját. De vagy mert nagyon is mohón fogta a dolgot, vagy mert elmulasztotta reggelire valamely táplálót enni, csakhamar fáradtnak s kimerültekné látszott. Annyira, hogy a műhelybeli munkavezető is észrevette.

— Ön nincs erre a munkára teremtvé, mondá, s jól tenné, ha más osztályba kéreznédnek át azonnal, a mit később nem nyerhetne meg.

Schwartz ellene mondott; hiszen e-ak mülő kimerültség. Tud ő keverni ugy, mint akarí.

A munkavezető mindazáltal jelentést tett s a fiatal embert azonnal a főmérnök elé idézték. Ez megvizsgálta bizonyítványt a.

— Keverő volt ön Brooklynban? kérdé.

Schwartz zavartan sütötte le szemét.

— Ha meg kell vallani az igazat, ott csak az öntésnél voltam alkalmazva; de a nagyobb bér reményében akartam a keverést megpróbálni.

— Mind ilyenek vagytok! 25 éves korotokban vállalkoztok olyasmire, a mire 35 éves ember is csak ritka alkalmas! — Legalább öntőnek jó volt ön?

— Két hó óta voltam első osztályu.

— Jobban tette volna akkor, ha ott maradt. Itt ismét csak mint harmadik osztályu kezdheti. S még köszönje meg, ha kieszközlöm, hogy oda átmelessen.

A főmérnök néhány szót irt egy menet-jegyre, s így szóló:

— Adja át a számját, menjen ki ez osztályból, egyenesen az O szakaszba s jelentkezzék az ottani főmérnöknel.

Mint a K szakaszban, az O-ban is ugyanazon formásokkal fogadták. Kikérdezték, megnézték iratait s a műhely főnökehez utasították, a ki az öntő-csarnokba vezette. Itt esőndesebb s kimerőbb munka folyt.

— Ez a kis csarnok, mondá a főnök, csak a 42-es ágyuk öntő-helye; a nagy darabok öntéséhez csak az első osztályu munkásokat érezkítik.

A „kis csarnok“ azért nem kevesebb, mint 150 méter hosszú és 65 m. széles volt. A Schwartz fölbecsülése szerint legalább hatszáz olvasztó téglát fűlt benne, melyek, nagyságukhoz képest, négyéves, nyolczéves vagy tizenkétéves voltak a kohókba elhelyezve. Az olvasztott aczél öntésére rendelt minták a csarnok hosszában végig futó árokban voltak felállítva. Az árok mindkét oldalán egy kerekéken járó óriás daru (emelő-gép) mozgott fölébb-alább sinek; hozva egyik oldalról az önteni való nagy aczéltömegeket, s vive a másik oldalról a mintákból kiemelt kész ágyukat. Mindegyik mintá előtt egy vasrudalt fölfegyvertt ember állt, kémlelni a kemencében levő téglék tartalmát, alkalmasak-e az öntésre.

Az eljárás, a mit Schwartz már egybeűtt is látott, itt a pontosság legnagyobb tökélyére volt vive.

Mikor az öntés alkalmas perze megérkezett, harangszó adott jelt az öntésre vigyázóknak. Egyenlő termetű munkások, kimért szabályos léptekkel, vállakon vízfektű vasrudakat tartva állottak minden kemence elé. Egy tiszt, egyik kezében jeladó sippal, másikkban a másod-percz kezéit mutató chronometer-órával állott mindenik kemence előtt, melyekben az öntésre kész téglék voltak. Minden kemence szájától, éghetlen agyagból készült s vaslemez borított folyókák vezettek egy közös töleserbe, mely az illető minta fölé volt helyezve. A sip által a lott jelre egy téglát a tűzből horoggal kirántották, másik jelre a folyókába borították tartalmát s így tovább. Felbeszakítás nélkül, a másodpercz tizedrésére kimért időközökben folytatódott a munka, valamennyi kemencénél s a megfelelő

mintáknál; oly pontossággal, hogy a kiszabott másodperczre mindenütt be is volt fejezve.

Schwartz szokva látszott lenni e látványhoz. Csakhamar egy hozzá hasonló termetű munkással párosították össze, egyik kemencéhez odaállították, a hol ügyes s jártas öntőnek bizonyította magát. Főnöke, a napi munka befejezénél, gyors előléptetést ígért neki.

Ő azonban, alig távozott esti hét órák az O szakaszból s lépte át a külső körfalat, sietett egyenesen a kocsmába, a hol podgyászt hagyta. Azt magához vette s azzal a kis házak csoportjainak egyikéhez közeledett, melyet még a reggel kiszemelt volt magának s egy becsületes aszszonynál, a ki lakókat tartott, csakhamar szállást fogadott magának. Nem is ment sörházba, mint a többi munkások, hanem bezárkózott szobájába s zsebéből egy aczél-darabot vont elő, melyet kétségkivül a keverő-műhelyben dugott volt zsebre, s egy darab téglé-cserepet, melyet az olvasztóban találhatott, s mind a kettőt figyelemmel vizsgálta füstös lámpája világánál.

Azután írott füzetet vett elő iszákjából, s forgatni kezdé annak jegyzetekkel, számításokkal és formulákkal tele lapjait. A tiszta lapokhoz érve, tollat vett s a következő jegyzeteket írta a többiek után, szabatos irálylyal, de elővigyázatból titkos nyelven, melynek kulesát csak maga ismerte.

„November 10. Stahlstadt. — A keverés itteni módjában semmi különös mesterség nincs, kivéve, hogy az első és a második hevítés hőmérsékletét szabatosan határozzák meg a Chernoff utasítása szerint. — Az öntés a Krupp eljárása szerint történik, csakhogy bálmulatos pontossággal. Ebben áll a németek ereje; a velők született zene-érzéknek a kifolyása ez. Angol ember ezt soha el nem tanulja, nincs hozzá füle, sem feyfelezettség. A francziák képesek rá, hiszen ők a világ első táncosai. — Eddig azonban semmi rejtelmet és esodást nem találtam e gyár kitűnő sikereiben. A környékben találtam érez-kővek meglehetősen hasonlók a mieinkhez. A közszen kétségkivül kitűnő, de nem épen egyetlen a maga nemében. A Schultze-gyár egyik előnye, hogy ez anyagokat gondosan megítáztítja mellesik alkatrészeiktől s egészen vegyitetlen állapotban alkalmazza aztán. Még csak az éghetetlen föld vegyületét kell kitanulnom, melyből a folyókák, a téglék és a kemények vannak csinálva. S nem látom át, miért ne tudnánk mi is hasonló eredményeket érni el. Ámbár még csak két osztályt láttam, holott van legalább huszonnégy, nem is említve a központi kezelést, a tervező és mintázó osztályt s a titkos kabinetet. Vajon mit dolgoznak ott? Mitől nem kell tartaniok barátainknak, ama fenyegetések után, melyeket Schultze ur hallatott, mikor a fél örökség birtokába lépett!“

Schwartz, kifáradva a napi munkába, összehajtotta s elrejtette irását, levetkezett s szűk, kényelmetlen ágába lefeküdt. De nem aludt el azonnal, hanem még pipájára gujtott s olvasni kezdett. Figyelmét azonban nem kötötte le olvasmány. Gondolatai máshol kalandoztak. Letette könyvét. Pipája is kiégett.

— Ah! kiálta föl végre, ha az ördöggyel gyül is meg a bajom, ki fogom tudni a Schultze uram titkát s kiváltképen azt, hogy mit forral Frankváros ellen!

Schwartz, a S rassin tudor nevet susogva aludt el; de álmában a kis Johanna neve jött ajkaira.

Mert — kell-e mondanunk, — hogy a fiatal ember, a ki a Schultze-gyártelepben „Johann Schwartz“ néven íratja be magát — Brückmann, Marcel volt!

(Folyt. követe.)

Szibéria felé.

Más boldogabb országban a hó olvadásáról, az első ibolyák nyílásáról s az első pacsirna-dalról ismerik föl, hogy jó a tavasz. Oroszország ebben is specialitás. Itt a börtönök ajtai nyílnak meg; nem azért, hogy visszaadják áldozataikat a szabadságnak, hanem hogy átadják egy sokkal nagyobb, sokkal borzasztóbb börtönnek, egy börtönnek, melyből nincs szabadulás s mely itt a halálbüntetést helyettesíti. Az egy év folytán felgyűjtött áldozatokat megindítják — Szibéria felé.

Pétervár és Moszkva utcáin kora hajnalon szomorú csoportokat kísér végig a fegyveres csapat. Azok a szegény emberek hátrakötött kézzel, sokszor erősen meglánczolva vonszolják a börtön-léghen meggörnyedt testüket a szuronyok között. Irgalmas emberbarátok megállnak ilyenkor az utcán, szegény parasztasszony meleg

egy szebb jövő zálogait, művelt, tanult ifjakat, kiket az egyeteméből visznek el s kiknek talán nincs is más hibájuk, minthogy azt hiszik, hogy szabadon is nagy nemzet lehetne az orosz s hogy ők jobban szeretik a hazát, mint a czár s minden poroszloí. Ez év különösen gazdag volt az „aratásban“, a charkowi, kiewi, moszkvai, szentpétervári egyetemek ifjai szélesre fogják taposni az utat a hóban Szibéria felé....

Egyveleg.

A világ vége. Bremában Dubois-Reymond nem régiben felolvasást tartott azon nézetek és föltevésekről, melyek a föld megsemmisülése fölül uralkodtak; de csakis az újabb természettudomány bizonyítá be esalhatatlanul, hogy mi okozandja földünk végenyését. Összes hőkeszletünket ugyanis a naptól nyerjük, de ennek melegéből a világterbe kisugárzás kö-

majdnem kör alakú, csillogó ezüstfehér és éjjel hatalmas fényt sugároz ki. Ha uszik, úgy forog mint a kerék és roppant gyorsan. Néha igen nagy, sokszor 4 láb átmérőjű. Találtak olyanokat, melyek 500 fontot nyomtak. Nem régen egy elszakadt tenger alatti sodrony megvizsgálása alkalmával rájötték, hogy ez a hála szakadás okozója. Kagylók is megtámadják a sodrony guttapercha borítékját és a vezetőképeség megszűnik. A legérdekesebb eset a portugál-brazíliai sodronnyal fordult elő. Hiba állván be, a sodrony azon helyen felemelkedett, hol a hibát gondolták és azt látták, hogy az elszakadt sodrony egyik végébe egy életelen nagy bálna volt betekerezve. A bálnát egészen belepték az élősdiek és hihetőleg, mikor azokat le akarta kaparni, a sodrony elszakította. Ez alkalommal azonban úgy beleakadt, hogy többé ki nem szabadulhatott s minthogy felszínre nem jöhetett lélekzen, a vízbe fult.

POLITIKAI FOGLYOK SZÁLLÍTÁSA MOSZKVBÓL SZIBÉRIA FELÉ.

levessel itatja meg őket, az uri szán megáll, a kis leánynak megengedi anyja, hogy leszálljon finom cipőskéivel a hóba s kis erszénye tartalmát oda töltse valamelyiknek ama nyomorultak közül a megkötözött kezébe, még a szegény tamburás koldus is a zsebébe nyúl s nyújtja keserves keresményét annak, a kiről tudja, hogy koldusabb a koldusnál.

Azok a törődött, sápadt alakok nagy utra indulnak, a honnan nincsen visszatérés, mint nincsen a sírból. Azokat a szerencsétleneket temetni viszik, eltemetni elevenen.

Szibéria felé!
Erről tudják meg Oroszországban, hogy jó a tavasz. E szegényeknek nem szabad többé meglátni a melegítő nyarat, nem örülhetnek a langy verőfénynek, mely a mérsékeltbb égaltat oly kedvessé teszi, — őket viszik oda, a hol örök tél van.

Szibéria felé!
Ez megint a jelszó nagy Oroszországban. Százait, ezreit huzozolják el a nemzet virágának,

vetkezében annyi vész el, hogy hozzájuk csak csekély töredéke jut el. A nap pedig bizonyított adatok szerint évenként veszít valamit hőjéből, még pedig annyit, hogy még csak 17 millió évig fog sütni. Ez idő folyamataiban a sarkoktól lefelé lassankint jégárral fog előzónóletni földünk. Az emberiség lassankint az egyenlítő felé fog tódulni, a föld forgása meglassodik s a napot a föld lakói még csak mint vörös golyót fogják látni s végre talán barlangokba lesznek kénytelenek vonulni, hol halakkal fognak táplálkozni. A megmerevedés állapota tehát végzetlen, elgondolhatatlan időben fog bekövetkezni vagyis gyakorlatilag vége sohasem.

A tenger alatti távirai sodronyokról eddig azt hitték, hogy ott a mélységben biztonságban maradnak. Azonban nem így van. Sok helyen a sodrony nem fekszik a tenger fenekén, hanem ivszerüen függ két tengeralatti szikla közt. Ily alakban leginkább megtámadják azt a tenger itteni lakói, az orthogoriscus nevű halak. E különös s kevésbé ismert hal

Indiában Bicancer államban egy előkelő fakirt elfogott a hatóság. Alig hogy ennek híre terjedt, 70—80 fakir jelent meg s kinyilatkoztatták, hogy a hatóság ajtaja előtt megölik magukat, ha azonnal nem bocsátják szabadon főnöküket. Két napig ültek ott éltlen szomjan várakozva. Harmadnap négy sirt ástak s abba négy feküdt be, hogy eltemessék elevenen s a többiek kinyilatkoztatták, hogy megölik magukat. Az éhség miatt többen el is haltak. A hatóság végre a hatodik napon kénytelen volt a főpapot kibocsátani s a fakirok csak akkor fogadtak el élelmet s oszlottak szét.

Nagy havazás volt a folyó márczius hóban csak nem egész Európában. Németországban oly nagy hó esett, hogy a vasuti közlekedés több helyen megszakadt. Külföldi lapok fölemlítik, hogy e százában még négyezer volt márczius hóban ily nagy havazás: 1808-ban, 1814-ben, 1837-ben s 1867-ben.

SZEGEDI ÁRVIZ. — AZ ALFÖLDI VASUT ÖRHÁZAI. — GREGUSS IMRE EREDETI RAJZA.

Szeged vésznapjaiból.

Két hete folyt már az önvédelmi harc; ásóval, kapával, mint Plevnánál, csak hogy ezerszerte hatalmasabb ellenség ellen. Az elemek harca volt ez: a víz a föld ellen. Az emberi munka az elementumok e borzasztó harcában, bármi óriási volt önmagában, amazok ereje mellett kisebbé törpült, semhogy a barátságos elem javára dönthette volna el a harcot, legfeljebb annyi szerep jutott neki, mint az elkaptott helynek a szélviharban, mely szintén ellenáll, de a vihar alig veszi észre, mikor fölragadja.

És csodálatos, mégis volt egy idő, a mikor bizonyosnak tetszett, hogy az a fekete föld, mely a fehér kenyeret adja, mely ezreit táplálja a rajta élőknek, diadalmas marad a mocskos áradat ellen. Szép tavaszi nap volt s a táviró biztató híreket röptetett a főváros felé, hogy Szeged népe kezd visszanyerni bizalmát, kétszer annyi nép özlött ki a gátakra visszavenni a szilaj ostromot, 6—8000 ember hemzsegett taligával, ásóval a töltéseken, ezreit verték le a töltés oldalába a cölöpöknek s ezreit tömték a szakadásokba a földes szakoknak. Még arra is gondolhattak, hogy mentésére siessenek az elárasztott Algyőnek, Tápénak s a szomszéd Dorozsmának, melyet csak az imént látogatott meg a vízözön.

Kegyetlen játék volt a természettől, hogy örömet talált benne elringatni a zaklatott város félelmét, a biztonság érzetét oltani a lakosokba, hogy városukat ne féltsek, még csak alig néhány órával is a halálos veszedelem kitörése előtt.

Ez időre még a már három nap előtt megkezdett menekülési munka is szünetelni látszott. A kik holmijukat, becses tárgyaikat elvitték, marhájukat elhajtották a városból, mintha megbánták volna a sietséget. A karavánok vonulása megszűnt, s a legtöbben azt hívték, hogy nyugodtan fogják lehajtani fejüket álomra a kiállott veszedelem után. Magok a szakfériak azt sürgönyözték, hogy ha huszonnégy óráig váratlan események nem jönnek közbe, a gátak koronája elkészül s szembe lehet nézni az áradattal.

Délután azonban komorabb színt kezdett váltani az idő. Gyenge szél kezdte ringatni a hullámokat. A szilléri és alföldi vasuti töltés keresztelésénél alólról kezdett bugyogni a víz s nyílását megtalálni nem tudták. Az indóházánál a porrá tört hullám kezdett átesapodni a töltésen, s túl a gátakon hullámzott a tenger, mely fölött lélekvesztőkön imbálozták a Szeged felé menekülő vidékiek, utközben még arra is ráérte, hogy a támadt szigeteken egyúv szorult házi és vadállatokra vadászszanak. Szegedet még akkor mindenki mentő szigetnek tartotta, hová nem juthat el a veszély.

A közeledő estével mindinkább emelkedett a szél s vad erővel hajtá a habokat a töltések felé. Kilenc óra tájban a munkások kétségbeesetten menekültek a gátakról. „Menekülünk! betört a víz!“ hangzott minden felé. Egy pillanat alatt fölfordult az imént még oly nyugodt város. Emberek és szekerek tömegei rohantak a magasabb helyek felé. A katonaság fegyverbe állt s megszállta a tiszai töltést az Uj-Szeged felé vivő utat, visszahajtván a menekülőket ezreit a gátakra, hol lobogó fáklafény mellett kétségbeesett erőfeszítéssel dolgozott a katonaság. Az osztrák állami vaspálya és a tiszai töltés között a 2-ik műszaki ezred 8-ik tartalékszázada csodákat mívelt Wohlleben Adolf százados, Ybl Lajos és Brodonic István hadnagyok alatt. Tizenhat óra alatt tizenkét ezer földes zsákot tömtek a gátak szakadásába, 600 cölöpöt vertek a földbe harmadfél lábnyira s feltöltötték 3000 kubik földet.

Minderről mitem tudtak még benn a városban. A nyilvános helyeken még vidáman folyt a társalgás a biztonlét érzetében.

Egyszerre erős szél söpört végig az utcákon, fölkaivarva a por-oszlopokat. Koromsötétté vált az égbolttól minden felé s kezöket tördelő, kétségbeesett emberek futnak végig az utcákon. Az önbizalmat a legnagyobb fejvesztettség váltja föl, a zavar nőttön nő, futó tömegek kiáltják: „Menekülünk, a gát átszakadt!“ Az ujszegedi hid roskadozik a dobogó teher alatt, munkások, asszonyok gyermekektől, polgárok, hátukon balyuval, közbé házi állatok mind egy gomolylyá verődve rohannak a hidnak, vagy a Tiszát szegélyező biztos töltésre föl.

A gátakon már csak utolsó erőfeszítései folynak az önvédelem harcának. A katonaság, Pultz altábornagy vezénylete alatt és a vásárhelyi munkások állnak még a gáton, mely ellen vadul hömpölyög hullám hullám után, beleharapva a védvonalba s nagy darabokat szakítva ki a töltésekből. A sánczokon állók lába alatt reng a föld, egy-egy élivel rohanó hullám, nekivágóva a töltésnek, magasra ágaskodik s mint egy óriási korbács hegye átesap a tetőn, lesodorva lábukról a fent állókat. Azok is megfutamodnak végre. De a kijáróktól szuronyonnyal veri őket vissza a katonaság. Megfordulnak tehát s végerőfeszítéssel tömik a földet, rúzsát, zsákokat, erőszakadást.

A szél az alatt orkánná fajult. Bőmbőlve, harsogva veti a víz faltörő kosait a sánczok ellen. Éjfél tájban erőt vesz a víz a szárazföldön és az ember munkáján. Az alföldi vasut töltése az első és második örház között beszakad, a fáklákat eloltja a vihar s omlik be a tajtékozó áradat a töltésen. Menekül a ki tud, nyomon követi az áradat.

A város házában komoly néma esendben vár-

ták az öt perccenkint megújuló jelentéseket. Egyre ijeszetőbbek azok. A kormánybiztosok, a vészbizottság tagjai, aggdóva tekintenek ki a Szechenyi-tér felé. Végre tompa, rekedt hangon jelenti egy átázott sáros alak a halotthalványra vált hatósági közegeknek, hogy „vége mindennek!“

Egy óra van éjfélt után.

A kormánybiztos kiadja a rendeletet, hogy verjék félre a harangokat. A fáklások, mint a temetésnél, a kapuhoz vonulnak. Agg, tisztés férfiak fakadnak sirva. Az ablakokat rázza a szél, a távolból fenyegető moraj hallatszik s a szakadozó felhők közül kibukik a hold, megvilágítja a legszomorubb látványt.

Nincs már zaj, nincs zürzavaros lármá. Az kitombolta magát, mikor a veszedelem még csak vak lármá volt. Most, hogy itt a veszedelem maga, — mint a kísértetek, oly némán surranak a menekülők az utcákon. Nem törődik többé senki a másikkal. Az apa karjára kapja gyermekét, hátára kis holmiját s szótlanul szalad nevével a menekülést ígérő helyekre. Még lépésük se hallatszik, belevész a harangzugásba, a víz morájába, a szél üvöltésébe.

A városházánál kiszámították az ahhoz értők, hogy reggel lesz, mire a víz idáig ér. Előbb a mélyebb helyeket kell betöltenie. Még folyt a hidrosztatika törvényeinek magyarázata, mikor a Szechenyi-tér baloldalán megjelent egy hosszú fehér csik, duzzadt, tarajos, szennyes hátú. „Itt a víz!“ kiálták s mire jól szemügyre vették, a városház jobb oldalán levő síkatorból fortyogva, bugyogva, mint egy katlanból fordult be a másik vizsugar, nekikanyarodva a városház kapujának is. Itt a városház előtti tér felén még szekerekkel hajtottak a menekülő emberek, a városház alantassabb udvarán a falakban megütődő ár a földszinti folyosókon és lépcsőn duzzadt fölfele. Nehány percz alatt a város legmagasabb tere négy lábny vízben állt, a kétemele-tes házak, hová ezrei menekültek a szerencsétleneknek, úgy meredtek ki e vízből, mint a lagunákon a velencei paloták.

Szegedet elöntötte az árvíz. A végzet betelt.

Nincs itt már mit tenni, mint menekülni és menteni, a mit még lehet. De menteni ily iszonyu sötétben, kellő számu csolnakok híján, oly elégtelen munkaeörével, ily hatalom ellen! Csak már reggel lenne!

Oly borzasztó volt a víz sodra, hogy reggeli öt óráig az áradat első rohamának kitétt mélyebb helyeken mentésre gondolni sem lehetett. A ki el nem futott idejekorán, az, sokszor félméztelen, padlásra, háztetőre menekült s ott kellett töltenie az iszonyu éjszakát. Három városrésznek jutott e borzasztó sors, s a negyedikben

is alig néhány ház állt meg szilárdabban. Ki tudná megmondani, hány kifáradt embert lepelt meg álmában, hányt ért utól s kerített be menekülés közben, hányat nyomott agyon a leszakadó ház és hány bukott alá megdermedten a háztetőkről vagy mentődeszkákról.

A kik elkerülték az első veszedelmet, sohajtván, zokogva üzik egymást a Tisza anyagátjára, a honnan a hajókra igyekeztek menekülni. A családok arra sem értek rá, hogy megszámlálják magokat, meg vannak-e mindannyian. Piczi gyermekek, jární alig tudók, maradnak el szüleitől. A nők, nem törődve semmivel, félöltözve rohannak a mentőhelyekre. Menekülők ezreitől hemzseg virradat felé a töltés. Ágynevet, mely közt kutya vagy malac hever, butordarabok, melyek közé borju menekült, hírtelen kihányt széna, szalonna, edény, fehérnemű, alélt emberek, félhalt gyermekek, a szülés óráját váró, vagy a rémületől csak az imént szült nők, — mind ott verődnek össze a szabad ég alatt, ázóttan, dideregve a sivítő szélben. Rémület és borzalom vérfagyasztó látványa az, mely egyre iszonyubb világosságu lesz a reggel közeledtével. A siralom és jajveszékés néha elnyomja a vihart, — az áradat pedig retentő hatalmával terjed köröskörül s ingatja, ropogatja, halomra dönti a házakat.

Biborpirosan kél föl keleten a tavaszi nap, megaranyozva sugarával a rettenetes látványt, mintha ő is látni akarná a borzasztóságában páratlan jelenetet, sok ezernyi nép kétségbeesését, a virágzó város pusztulását s víztengerből égneek szálló perffeletet, melyet egy-egy összeomló ház zuhanása ver magásra.

Hajnal felé néhány esolnak ereszkedett az áradatra. „Segítség! elveszünk!” hangzék feléjük minden oldalról. Háztetőkről, kapukról, fák tetőjéről szedték elő a halálkínok között vergődőket. Nehol, mint a rókusi zárdánál, több száz menekülő sirt jajgatott, papok, napszámások, asszonyok, gyermekek. A ház régi repedéseit feszegette a víz. Feljűltan szedték esolnakokba az ájuldozó nőket, dermedt gyermekeket.

De a szegényes hajlékok táján tárult még föl igazán a pusztulás képe. Egész városrészt, melyet eltörölt az árvíz keze. Omladék, gerendák, butordarabok tánczolnak a víz hátán az utcák fölött. A külvárosokban, néhány kivételével, már az első napon összeomlott minden épület. Minden évezősapásnál, hol elől, hol hátul recsegepopogya hallatszott a robaj, majd me a dördülés, mely a porrá tört vakolat felszálló felhőjével borzasztó látványt nyújtott. Ház roskadt ott össze, egy édes otthon, boldog családi élet tanúja. S ki tudja, nem tetette-e maga alá lakóit.

Képzeltetlen nehéz munka volt a mentés. Az áradat elvadult szeszélyvel halmozta elébe az akadályokat. Ablakfákból, székekből, ajtókból, mestergereidákból, teknőkből, összetört ágyakból, hőmpolygó hordókból hordott össze torlaszokat, mintha bevehetetlenné akarta volna tenni állásait. Csaklyákkal kellett dolgozni, düledező falakba kapaszkodni, s úgy törti utat a háztetőkön, omló falakon, fákon ötével-hatával kapaszkodó emberek felé, kik nem bírtak megvárni tűzhelyüktől, míg végkép ki nem önté az áradat.

A külvárosi vályogházakat mind elmosta a víz, egy-egy fedél szarufái meredek csupán ki belőlük néhol, míg másutt egy nádtető libegett a vizen, összegyémberedett kis családdal a tetején. A berohanó víz a Rókus és a felsővárosrészt érte el legelől s hányank nem volt már itt a talán csendesen alvók között anyai ideje sem, hogy legalább a ház tetejére menekült volna föl.

A mélyebb helyeken 3—4 métert ért el a víz, s a ladik gyakran a víz által teljesen eltakar

gázkendelaberek gombjában, vagy az eper- és akáczzák ágaihan akadt föl. El volt lepvé az alsó város is, alannya, hogy a ki jól ismerte Szeged valamennyi utcáját, most elképzelni se volt képes, hogy itt város állt valaha s nem egy örök-től fogva fennálló tapon ladikák, melynek felszínére valami nagy vihar sodort valahonnan más vidékről ellapult háztetőket, kerítéseket, oszlopokat s minden képzelhető ingó-bingóságot. E városrészen született s itt lakó emberek, most mint hajósok, a mellék utcák helyét és irányát megtalálni sem tudták s kertek, udvarok fölött ezveztek el, beleütődve gyakran a kapufel-fákba.

A mentéshez, mely pedig a legőnfelelőzőbb emberszeretét és irtalom munkája, sokszor igen kemény szív kellett. A mentésért esengők százaít kellett elmellőzni, szivszakagató könyörgésüket hallatlanná tenni s még nagyobb veszedelemben lebegők felé nyujtani a mentő kezét. Nehol a tető, melyre hat-tíz szerencsétlen kapaszkodott föl, épen a mentők szeme előtt omlott össze, maga alá temetvén a kik bíztak benne. A kutató csáklya néha emberhullát fogott ki a vízből, köztiük anyát, ki akkor is keblere szorítá gyermekét.

S hogy mi sem hiányozzék a rémület jelenségeiből, több házban kiütött a tűz, magásra csapkodó lángokban állt ott a víz fölött, mint valami égő hajó a tengeren. A mentőknek arcukat kellett elfődni a forráság miatt, mialatt közöttük sisteregve hullottak a vízbe az égő szilánkok.

Mikor a király — e hó 17-én — lerándult a szörnyű pusztulás színhelyére, már csak helyét láthatta az egykor oly szép, oly virágzó városnak. Nehány óra elég volt, hogy eltörülje a föld színéről. S midőn ő felsége a vár�ástyáról végig tekintett a szomorú temetőn, bizony őszinte lehetett a köny, mely szeméből fakadt s őszinte a vigasztaló szó, melyet a tisztai töltésen a nép közé keveredve, a szegény hajléktalan földönfutókhoz intézett.

Szegedről.

A víz még mindig megszállva tartja a romokból álló várost és egész vidéket, Dorozsmát, Algyót, Tápét. Az apadás lassu, és a száraz helyek csak apránként növekednek. A hol aztán az özönvízből fölmerül a talaj, ott mindjárt bódékat állítanak és vásárt ütnek. A kereskedők elázott portékái, a vászon, pamut-szövet potom árban kelnek. Szabad finanszolatlan dohányt is árulni, s ez ugyancsak kapós.

A téli időjárás, az eső, a havazás súlyosbitja a bajokat és szaporítja a betegek számát. Vasuti kocsiak, a Tiszaparton állított fábódék nem tudnak elég védelmet adni az ugvis elesigázott népek, főkép a gyermekeknek. A kik hájójaban laknak, azok még jól jártak. A teplomok padlása is „otthon” most sok száznak.

A városból kimenekülőők száma mindinkább apad ; a helyben maradt nép száma körülbelül 6—7 ezerre tehető ; az összeírás folyton tart. Sok család a homoki szőlőkben levő házaikba s a tanyákra megy lakni. E helyekre a városból részint gőzhajón, részint dereglyéken lehet csak kijutni.

A vízzel borított egyes főbb utcákon naponkint szaporodik a járók lerakása, melyek 3—4 összegyemertéfalakra vannak alkalmazva. Be lehet már menni szárazon a postahivatálba, s a menekült néppel megrakott főreáliskola épületébe ; utat készítették a táviró helyiséghez is az iskola-utczában ; a táviró-hivatalt magát e hó 26-án rendezték.

Pár nap óta már lámpák is vannak a száraz területeken. A légszesz-lámpákra kötözötték föl a petrolum lámpák, s a kávéházakban, hol eddig a pislogó gyertyáknál önszójujva olvasták az ujságokat, most szép karcsu petrolum-lámpák díszeskednek az asztalakon.

A hatóság intézkedése folytan pontonok és dereglyék vannak kirendelve a város nyonok és északnyugati részére ; ezeken közlekedik a városi és tanyai nép a tengerhez hasonló sík vizen reggeli 8 órától

estefeléig. Mély érzés szállja meg az őszbecsavarodott tanyai gazdát, — írja a „Szegedi Híradó” — midőn a járműbe lép és sóhajtvá mondja : „Istenőm hogy ezt is még köllött érni! Lélökvesztőn mőnyünk a város a, máskő ező e hejjőn a deras, mög a fakő csak ugь rugta a port.”

A gróf Károlyi-család népkonyhat állít föl és két hónapon át fogja fentartani. A fővárosi nőegyletek is hozzájárulnak.

A könyörület adományait gyűjtik az ország minden részében, s a kis falvak előljárósa is igyekszik tehetsége szerint követni a városok hatóságának jótékonyását, s ha egyebet nem, ruhát, élelmi szert küldenek. A hol pedig menekültek vannak, ott a lakosság mindent elkővet, hogy a szerencsétlenek számára megkönnyítsék az irtalmasság nehéz falatját.

Az eddig begyűlt összegekről nehéz áttekintést nyerni. A belügyminiszteriumhoz érkezett adományok e hó 27-én 600,000 frtot tettek. A fővárosi hatóság gyűjtő bizottságánál is jelentékeny összegek foynak össze. A hírlapok adakozási rovata szintén tanúsága a közönség mely részvételének.

A külföldi uralkodók, Európa nagy városaí mind a bőkezűbb adakozók közé tartoznak. Ausztria hatóságaí, intézeteí és társulataí egymás után teljesítik ő felsége őhajtsát és az emberbaráti részvét Lajtántal mindenlelel nyilatkozik.

Becs városaí azonkivűl, hogy 10,000 frtot szavazott meg, jőtekony előadásokkal és gyűjtésekkel is buzgőn segélyez. Az osztrák és magyar arisztokraczia legkiválóbb hölgyeí Szeged javára a Schwarzenberg-kertben nagyszerű ünnepélyt rendeznek, melyben főrangú hölgyek fognak a buffétben, czukárszóban, virágáruclábán, a sorsjegyek és belépti jegyek elárusításánál működni. A bécsi gazdaszönyeggyűlés, és közlőnye gyűjtésének eredménye fölűmulta a várakozást, ötvöezer tárgyánál többet kaptak s a mult hét közepég 68 ládat megtömvé küldtek Szegedre. Rendkivűli művész-estély is lesz Bécsben, april 19-én, midőn Beethoven újabban fölfedezett ünnepi himnuszát is előadják. — Berlinben is élelken nyilvánul a részvét ; az összes színházak előadást tartanak, s a legalókelőbb körők intézik a gyűjtéseket, melyeknél e hó 24-ikég 27,949 márk gyűlt össze. Dr. Bauer Miksa a begyűlt ruhaneműekből négy vasuti kocsit megrakva küldött Szegedre. — Párisban a francia zeneszerzők nagy hangversenyre készűlnek, s a fővédőkséget a köztársasági elnök neje Grévyné fogadta el. A párisi Gaité-színházban Beust gróf védőöksége alatt „Gilles de Bretagne” czímű alatt új opera került színre, a szegediek javára. A Trocaderoan fényes hangversenyt rendeznek, Flammarion Camill (a világhírű csillagász) s Layo színűiro felolvasást tartanak, bankok, egyletek s egyesek hévvel buzognak, hogy visszadják kamatostul a részvét ama kölcsönét, melyet Magyarországtól a háboru alatt elfogadtak. A párisi gyűjtés az első napok alatt 21,053 frankot tett. A párisi nagykövetségéhe e hó 24-ig 60,000 frank érkezett. Gambetta 500 frankot adott, Rothschild Albert báró, ki már 5000 frtot adott ; ismét 5000 frtot küldött Tisza miniszterelőnek ; a párisi Rothschild-ház 20,000 frankot, a frankfurti 10,000 márkát adott. — Londonban e hó 26-án a szegedi alap már 8500 font sterling volt. — As olasz lapokban buzgőn foly a gyűjtés a szegedi vízkárosultak javára. A „Nazione” f. hó 22-ki számában ezeket írja : „Flórencz vetélkedik Európa többi városaival a szerencsétlen szegediek segélyezésében. A nemes Magyarországról legmegalókebb rokonszenvűnk kifejezése mellett megnyitjuk mi is az aláírást.” — Szent-Péterváról az osztrák-magyar kolonia gyűjtése három nap alatt 6000 rubelen felűl összeget eredményezett ; hangversenyit is rendeznek.

A szász király 3000, Győry szász herezeg 500 márkát adott ; Károly román fejedelem 2000 frankot. Don Luis portugál király, kinek atyja (Coburg Ferdinánd) magyar nevelésben részesült, ugь hogy fia, a király is tud magyarul, folyvást táviratokat küldetett magának Budapestről a szegedi szerencsétlenségéről, melynek enyhítésére bizonyára jelentékeny összeggel is fog járulni.

Az iskola-utca, melynek nagy része szárazon maradt, a legelőkebb kereskedelmi pont most. Hanem a kirakatokból eltűntek a pipere-czikkek, az ékszer-félék, a porcellánok. A mindennapi falathoz való cikkek vannak ott : szalonna, hus, liszt, száraz főzelék.

A város világitására Berlinből Siemens arra tett ajánlatot, hogy ő kész valamelyik pontról villanyval világitani, ha a kormány viseli a költségeket. A gáz-vezető csővek ki tudja mikor lesznek rendezhetővra, s kitisztogatva az iszaptól.

Egy régi munkatárs.

Még alig két hete, hogy összeállítottuk ama dolgozótársaink névsorát, kik a lefolyt huszonöt év alatt a legbuzgóbb munkásai voltak a „Vasárnapi Ujság”-nak. Az olvasó hiában keresi e különben is nem teljes névsorban a legszorgalmasabbat, a legregőbbek egyikét.

A végezt ugь akarta, hogy utólag pótoljuk a mulasztást. E napokban volt olvasható a lapokban, ugь tisztos külsejű öreg ember mult vasárnap a mise alatt összerokskadt a szervátik templomában. Egy pillanat alatt meghalt. Nevét is kitétték a lapok : Kappenstein Nándor volt a neve.

Ő volt a „Vasárnapi Ujság” főszerzője és tördelője, e lap keletkezési éve óta egész a mult vasárnapig.

A ki a nyomdai viszonyokkal ismerős, tudni fogja, mi az, egy lapnak, ahhoz még képes lapnak évtizedeken át tördelője lenni. Ha valakit fárasztó, nehéz, kitaró munkáért elismerés illet, azt illeti, a ki ez állást hiven, becsületesen és jól betöltötte. Abban a csodálatos proccszusban, mig a gondolatból befű, betűből nyomtatvány, nyomtatványból hírlap lesz, — az ővé a legfontosabb szerepek egyike. Argusi szemekkel, hadvezéri tulajdonokkal kell bírnia. Egy pillantás után meg kell ítélni, hány sort fog szolgálatni né vagy amaz a kézirat, mily betűből kell azt szedetni, hogy a beszölgáltatott kézirat mind belefejérjen a lapba, hogy hely maradjon a képek számára s egyik közlemény ne nöjjön a másik nyakára, hogy meglegyen közöttük a kellő arány s a lap megnyerje a külöleg is tetszetős színt. De nem csak a tétel, az idővel is és a rendelkezésére álló munkaerővel is ily tervszerű eljárás kell követnie s ügyelnie arra, hogy a szellemi és anyagi kiállítás igényei összeütkezésbe ne jőjenek. Ő a conciliator, az engesztelő s a szerkesztőség és a nyomda, e két „ellenséges” hatalom között s e tekintetben valódi diplomátának kell lennie, felig szerkesztősi tagnak, a nyomdában pedig a maga körében korlátlan parancsolóának, mint a hajón a kapitány. Ő neki nem szabad tudomással bírni a munkás osztály divatos gyengéjeről, a „kék hűtfőről”, másodpereznyi pontossággal kell ébren és helyen lennie minden időben, s egy chronometer óra nem lehet lelkiismeretesebb, mint a minőnek a jó metronpáznak (metter en pages) lennie kell.

Ilyen ember volt a mi jó öreg urunk — mert öreg volt már, de azért beteg nem volt soha, legalább soha sem annyira, hogy másra kellett volna bíznia nehéz gondjait. 1819-ben született Ó-Budán s iskoláit a várban végezte. Már 1833-ban Beimel nyomdájába került nyomdástanoncznak, s 1840-ben jött Landererhez. Annak a nyomdának tehát, mely ma a Franklin nevét viseli, csaknem negyven éven át volt állandó

munkása. Szerzője volt már a Kossuth „Pesti Hírlap”-jának s a szabad sajtó első termékeinek szedésében is részt vett, ő szedte állítólag a híres „12 pontot”. 1848/9-ben Komáromban volt nyomdász az ostrom alatt Klapka mellett egész a vár feladásáig. A „Vasárnapi Ujság” keletkezésekor mindjárt átvette, mint Pákhnak meg a Pesti Hírlap idejéből régi ismerőse, a lap nyomdai rendezését s azóta hiven megmaradt mellette egész halála napjáig. Ugь e lapnak, mint nyomdánknak ő volt a legregőbb munkása.

Kapenstein a legszerényebb, a legértelmelebb és legmunkásabb emberek közé tartozott. Mindenki becsülte, tisztelte, a ki csak ismerte. Bizni lehetett benne, mint a legszentebb becsületszóban s ez tette megbecsülhetetlenné. Mikor a nagy szedő-strike kiűtött, persze neki is menni kellett a többivel ; de azért csak ugь feljárt a szerkesztőségbe, mint munka idején, tudakozódott, mi jőne be a lapba, ha a lap ugь véletlenül mégis rendezesen megjelenhetne s osztotta be a hasábotak, mint a hogy évek hosszu során keresztűl megszokta. A munka neki már nélkülözhetetlen életfőtétel volts alig voltak kecsereűbb napjai, mint ama kényszerű ünnepnapok, melyeket a nyomdák személyzete decretált.

Még az utolsó nap is, még vasárnap reggel is dolgozott. A munka templomából ment isten templomába, mint azt gyermekora óta minden ünnep- és vasárnapon megtevé. Itt érte a halál. Szelhűdés érte, egy percz végét szakítá munkás, becsületes életének.

A „Vasárnapi Ujság” huszonhatodik évfolyamának első számát még ő rendezte és osztotta be, s midőn e lap ez alkalommal kialija arczképet s ez emlékenek szentelt sorokat : csak tartozását teljesíti egyik legűbb, legregőbb és bizonyára a legszorgalmasabb munkatársa iránt.

Adjon a föld csendes pihenést porainak, kevés ember érdemelte azt meg annyira, mint ő, kinek egész élete a szakadatlan munka volt!

Az írók és művészek társaságának hangversenye a szegedi és alföldi árvíz-károsultak javára.

Magь jobban mondva Liszt Ferencz hangversenye f. hó 26-án este díszes és nagy közönséggel töltö meg a fővárosi vígadő termét. A helyátrak az itteni viszonyokhoz képest magasak voltak s e magas census sokakat visszatartott azon mind ritkábbá váló élvezettől, hogy a zongora nagy mesterét hallhassák, játékaínak felűlmulhatlan hatalmát csodálhassák.

Liszt zongorajátékával szemben a kritika elnémult ; még azok is, kik zeneszereményeít s egész zeneírnyát, mely Wagner első és legűbvebb apostolává avatta őt, több-kevesebb méltányossággal megtámadják, fejet hajtanak játéka előtt.

Mondják, kik régen hallották : Liszt ma csak árnyéka a hajdaninak, — csak nyomai vannak ma még amaz óriás erőnek, ama varázstjeslyes művészetnek, melylyel ugь ujkori Orfeusként, a világot diadal-szerekéhez lánczolta. A hajdani Lisztet nem ismerjük, de ha az, a mit ma tőle hallunk, — rom, akkor ugь vagyunk e romokkal, mint a római Colosseum, a heidelbergai vár, vagy a spanyol Alhambra romjaival, melyek ma is messze kimagaslanak újabbkori társaik közül s csodálatot gerjesztenek arányaínak nagysága, részleteik örök szépsége által.

Ha a képzőművészet e nagy remekeiről, a nagyság és szépség e kővé vált törvénykönyveiről szabad az előadó művészet remekeire párhuzamot vonni, Liszt játéka is — nevezzek azt bár régi bámulóí romnak — a felfogás nagysága, a részletek szépsége által magaslík ki a jelenkor művészeik közül.

Már maga alakja, megjelenése ! Van-e ezekben nyoma a virtuozok chablonszerű föllépésének? — Pedig egész iskolája van, mely Liszt megjelenésének külöseégeit majmolja, s eltannulták — Góthével szűlva — miként szokott szájának felesleges nedvétől megszabadulni. Liszt átszelleműt saját játékatól, őt magavál ragadja a játéka által felköltött lelkesedés viharja, s ha ilyenkor a tultt szűl kitörésében mególelli, megcsökkolja egyik-másik tanítványát, ugь tisztelőjét — mint tevő ez alkalommal kedvezevőlel gróf Zichy Gézával, — ezt nemesak megböcsőljük, hanem természetesen, e hatalmas szellem természetéből kifolyónak találjuk.

Lisztnek sem egyéniségét, sem művészetét

nem szabad a rendes mértékkel mérni. Joga van megkövetelni, hogy a rendkivűliség jellegét elismerjük benne.

Ki Lisztet az egyént, Sand George barátját, számos szerelmi kaland bűsét, a kommunisztikus Saint Simon hitét, később pietistikus abbát az emberekre rendezen alkalmazni szokott kritériumok szerint akarná megítélni, — hibát követne el s tévedne ítéletében. Liszt nagy szellem s mint ilyennek joga van kivételes állásra, mely jogát — igaz! — teljes mértékben igénybe is vette mindenkor.

A nagy szellemek egy fényes tulajdonsága : a jó szív, ennek kifolyása : a jőtekonyáság — ez Lisztnek oly fényes oldala, mely őt nemcsak az összes virtuozók felett kiemeli, de melyhez foghatót alig találunk.

Igaz, módjában volt adakozni ; volt miből — de adott is bőven, adott annyit, hogy neki magának alig maradt valamije. Az, ki milliókat szerzett játékával — ma csak ugь várja azt a fatális primát, mint akármelyik kis adótiszt. Be jő, hogy rá, hogy ránk van szorulva.

Lisztben — mint tudva van, — a pesti 1838-ki nagy árvíz kötötte fel az addig szunynyadó hazaszeretetet, — hazája szenvedése emlékezettette legszentebb kötelességére s e kötelességet azóta nem tévesztette szem elől. Ha nem is küzdött karddal hazájáért — a miért Heine gunyját vonta magára — de magyarnak vallotta és vallja magát az, ki bármelyik nemzet büszkén fogadott volna fiának.

Liszt a miénk s hogy az, arról legjobb tanúságot tesz ő maga, megnutatóván, hogy velünk érez. A szegedi katasztrófa első híret nyomban követé a vizgatalás első híreként, hogy Liszt hangversenyben föllep a vízkárosultak javára s ha Liszt a közönséghez fordul, sok szegény emberen lesz segítve. Ugь is lett. A siker nem maradt a várakozás mögött s nem ugь szegény alföldi ember fogja áldani a varázsujjakat, melyek százasokat s ezreket csaltak ki a Bösendorfer zongora billentyűiből.

Liszt háromszor jelent meg a terem közepét elfoglaló állványon. A hangverseny kezdetén Schubert gyszűndulóját játszá — méltón a gyszűns alkalomhoz, méltón Schuberthez és önmághoz. Az utolsó darab is Schubert nevét viselö : a híres „Wanderer” ábránd két zongorára.

Liszt mindig előszeretettel viseltetett Schubert muzsája iránt, mely ugьyan egyszerű, kerecsen őltönyében lehető legűvölabb áll Wagner Richardnak nagy igényekkel föllépő, a zeneetchnika leggrafimirtabb eszközeit igénybe vevő muzsájától, de azért Liszt kegyeiben jól megférnek egymás mellett. Nem is lesz Schubertnek több oly magyarzója és terjesztője, mint Liszt volt.

Második megjelenésekor saját szerzeményű két művét : a „Petőfi szellemek” és „Cantique d'Amour” czíműeket játszá Liszt s noha ezek után az előadón kivűl a szerző is illető taspokban részesűlt, alig aratott anyyi tapost, mint Schubert műveinek páratlan eljátszásával. Az igaz, hogy ily tapost rég hallottunk, talán 1865 óta nem, a mikor Liszt először lépett fél hosszú távollét után hazája fővárosában.

A művészet egy másik kiváló alakjával is találkoztunk e hangversenyen : Jókáiné Laborfalvi Róza asszonnyal. Férfének, koszoros költőnek „A bölöső” czímű alkalmi versét szavallá, mely az árvíz által elsodort bölösőben megmenekűlt kis árvának az elveszett szűlők helyett a hazának, a nemzetnek szerető szívét, anyai ápolását ígéri.

Két zongora közt, a közönség három negyed részéhez hálta állva, ily kedvezőtlen helyi viszonyok közt a szavallat sokat vesztett, de kik hallhatták, élénk tappsal jutalmazták nemzetűnknek egykor első és maig utól nem ért tragikai szélesnőjét.

Ugyeán kedvetlen körűlményekkel kellett Busse Alvin kisasszonnyak és Odry Lehel urnak is küzdeni. Az első három kisebb dalt énekelte, kezdő letére dicsőretre méltó eredménnyel, az utóbbi — nemzeti színházunk jeles tagja — némi indispositívóval s a kedvezőtlen akusztiikával küzdött, mely hangját tulfeszíteln kényszeríté azon határokon, melyeken belől Odrynak ritka szép hangjában zavartalan élveztünk telt.

A közönség kedves emléket vitt el a hangversenyből s a szűkölködők hályját érdemelte ki áldozatkészségeért. Mi kell ennél több ?

T. L.

Irodalom és művészet.

A külföldi részvéte Szegec iránt egyre fényesebben s nagyszerűbben nyilvánul. A nagy és kis lapok, világ- és nemzetközi lapok vezérfülkéket, leírásokat, felhívásokat közölnek, adakozási rovatot nyitnak stb. A részvét költői nyilatkozatai közt a legszebb leg- alább az előttünk ismeretese közt, — a berlini „Ulke“ (éleclap) költeménye: Az új Vineta. Vineta a balti tenger-parti hajdanai város, mely a IX. századtól a XI-kig virágzott, gazdag kereskedésével. A történelm szerint a normannok és a dánok kétszeri betörése tette tönkre s törölte el a földszinéről, annyira hogy ma már helye sem bizonyos, hol állott. A monda e katasztrófát a tenger hullámainak tulajdonítja s hozzá teszi, hogy szélesdedben most is hallani a tenger által elborított tornyok harangjainak méla, összhangzó zenéjét a víz alól. E tenger által elnyelt városhoz hasonlítja Szegecet az „Ulke“ szép költeménye. Adjuk itt, magyar fordításban, a költemény befejezését (megjegyezve, hogy az eredetiben is csak helyenként rimelnek a sorok).

„Vineta sorsa így újult meg itt... S a városból, hol ház-sorok mosolygtak, Csak romhalom s hullák lesznek maholnap. A régi monda így lett új való — S jaj hangzik, Európán át nyílóval. De hol virulva áll a város egykor, Csodáson ott a föld döbögni fog, S alóla hangzani mély sóhajok, Mint haldoklóknak végnagyözei, Mint súlydó segélykiáltóása. Szegec harangjainak nyelve szól Élıket intve, ünneppélyes: „Ne hagyjátok elveszni gyermekim, Bár lakhelyök hullám sir fenekin! Ne hagyjátok nyomor s inségen óket, Fogjátok föl ti most a selymődöket!“ És csak ha mindenik segélyre lel, Szegec harangja akkor némül el...

A szegeci hírlapok, melyeknek kiadását a várost ért csapás néhány napra lehetetlenítette, ismét megjelentek; először a „Szegeci Napló“ jelent meg, mely március 19-én vette föl ismét a tollat, melyet — saját szavai szerint — a „halállos elem ütött ki kezéből“. A „Szegeci Híradó“ március 23-án adta ki első számát a katasztrófa után; előszavában a szerkesztő kéri a vidéket, nevezetesen Csanád, Torontál, Bács, s a távolabb Pest, Békés, Arad és Temes megyéket, hogy támogatassák a tegyék lehetőleg a lapja fönállását, mely 20 éven át küzdött Szegec érdekében. A lap április 1-től kezdve háromszor hetenként előbbeni alakjában fog megjelenni.

A nemzeti színházban a mult heten két új darab került színre. Az egyik volt a „Rosenkranz és Gildenstern“ című vígjáték, melyet Klapp Mihály német eredetijéből Csiky Gergely fordított magyarra. Egy herceg utnak eresztı fiát s mentort ad mellé, a kinek utasítása adja, hogy eressze szabadjára a fiut, hadd legyen meg neki is a maga regénye, — azonban vigyázzon, nehogy komoly viszonyt kössön; kivált a színésznőktől óvja. A vége az, hogy minden megfordítva történik, mint a hogy a herceg akarja, — a fiu színésznő veszt nőül, a neki szánt menyasszonyt pedig elveszi a mentor. A darab sok elémességgel van írva, de az eléméségen meglátszik az orszákolás s inkább jellemzi az írót, mint személyeit. Néhány mulattató jelenet mégis volt, a mit leginkább Ujházi, Vizvári, Halmi, Nádaı játékaınak köszönhet. — A másik új darab „A király mondta“ az opera másolat tette gazdagabbá. Delibesnek, a nálunk annyira kedvelt „Coppélia“ és „Sylvia“ című balletk szerzőjének egy vig dalműve ez. A Gondinet által irt szöveg szerint egy marquis megmentı Maintenon asszony papagáját, a miért XIV. Lajos király kegyes színe elé bocsátja s kérdi: van-e fia? „Van“ feleli a marquis, — pedig nincs neki, csakhogy csupa loyaltitásban nem mer a királynak nemet mondani. A király már most azt kívánja, hogy hát mutassa be, s a marquis nagy zavarba jő, melyből őt egy táncos és illetanár szabadítja ki, eléje vezetéı egy parasztfiúkat, a kiből ő (a mester) tíz lecke alatt kész udvari embert igér varázsolva. A síheder aztán ott garázdálkodik, adja az urat, rendez estélyt s ösztét két udvarival, azokat párban hívja, s az első ösztécsapánál hanyatt terül. Ellenfele azt hiszik, meghalt s elmenekülnek — mi által a marquis két leánya kelletlen vőlegényektől szabadulnak meg, — a király pedig hallva a szomorú hírt, részvértatort intéz a marquishoz s kinevezi herceggé. A paraszt lúrkó uraságának ezzel vége, a marquis nem kénytelen bemutatni, mint fiát, s ez aztán megvizsgálja magát, hogy nőt veszt, s ez esınos szobaleányt, míg a mar-

quis kisasszonyok szívük választottjaihoz mennek férjhez. — Delibes zenéje kedves, könnyed, játéki zene, melynek több részét igen kedvezőleg fogadta a közönség, bár a mi operaszemlézetünk tán az egy Nádainét (a ki javotte szobaleányt adta) kivéve, nem igen alkalmas játékeperára. Kőszeghi, Pauli, Zajongı, továbbá Saxlehner asszony és Dévai kisasszony adták a fıbb szerepeket.

Új zeneművek. Táboorszky és Parsch kiadásában megjelentek az „Ágnes asszony“ című új népszínmű összes népdalai (tiz darab), énekhangra zongorakísérettel vagy zongorára külön alkalmazta Erkel Elek; ára egy forint. — Ugyanott megjelent: „Fluide“, gyorspolka. Zongorára szerette íj. Fahrbach Fülöp; ára 50 kr.

Új színmű. A nemzeti színház drámabíráló bizottsága Szigeti Józseftől „Nagyralató“ című színművet fogadott el.

A mácsarunk jelenlegi kiállítását né látogatják tömegesen, pedig Sziemiradzky és Brozik festményei megérdemelnék. Hanem a folytonosan borult, esős és havazó idő komor sürkésége s szük helyiségekben nem valami csalogató. Közélebb Paczka Ferencnek, a Párisban oly gyorsan emelkedő fiatal festőnek magyarországi Szent Erzsébetet ábrázoló s feltűnést ébresztett nagy festménye is megérkezik. A tájképek közt van Mészoly Gézától a Balaton vidékének egy részét feltűntető szép festmény; az életképek közt Valentini Jánostól a „Gyuhó előtt“, melyet egy müncheni műkereskedő vett meg a művésztol, s csak rövid ideig engedett át a kiállításra. Brozik „V. László leánykérését“ ábrázoló képe is csak április 4-keig lesz még látható.

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia március 24-iki ülésén Wolf György levelező tag tartotta székgfoglaló értekezését „Bátori László és a Jordánszky-kodex bibliai fordítása“ cím alatt. A Jordánszky-kodex biblia fordításáról Jankovits Miklós azt állította, hogy szerzője Bátori László a XV-dik században élt pálos szerzetes. Ez állítást az eddigi irodalom-történetirők is elfogadták. De az értekező kutatásai a leggondosabb kutatás mellett sem tudták összeköttetést találni Bátori László és a Jordánszky-kodex közt. Wolf kutatásainak eredménye az, hogy a Jordánszky-kodexben van egy bibliai fordításunk, melyről nem tudjuk, hogy ki a szerzője s Báthory Lászlóban van egy bibliafordítónk, kinek bibliafordítását nem ismerjük. Ezután folyó ügyek következtek. Gyulai Pál titkár bejelenté, hogy Szabó István Aeschines munkáiból fordítást küldött be az osztályhoz megbírálas végett. Jelenti továbbá, hogy Arany Aristophanes fordításait, melyekért az akadémia a Karácsonyi-díj 400 aranyát ajánlotta föl. Thewrewk Emil és Szász Károly bírálók kitűnőnek nyilvánítják. A mő még ez évben sajtó alá kerül.

A földrajzi társaság e hó 23-án délelőtt az új városház egyik termében a **szegeciek javára** felolvasási ülést tartott, melyen válogatott, diszes s különösen nagyszámú hölgyközönség jelent meg. Berecz Antal titkár jelentette, hogy Saluator főherceg tiszteletbeli tag beklüldötte a társulatnak „Eine Blume im goldenen Land“ című munkáját; továbbá, hogy Wenckheim Frigyes és Erdődy Sándor grófok alapító tagok lettek; rendez tagoknak is sokan iratkoztak be. Az első felolvasó gr. Zichy Ágost volt, érdekesen ismertette Japán, hol 1876-ban utazott. — Második előadó Türr István tábornok volt, ki a Tisza-szabályozás jövő vezetéséről szól, egyszerűen az őnájának adott kifejezést, hogy a visszabályozásnál minden pártkülönbség nélkül, egyesült erővel kell haladnunk a akkor csemcsek hogy az ezeréves ünnepelet fogja Magyarország megülhetni, hanem a másik erre év utját is kiegyengetjük. Végre az elnököl Hunfalvy János köszönetet mondott a nemes czélből összegyűlt közönségnek. A felolvasás tiszta eredménye 317 forint.

Az orsz. képzőművészeti társulat közgyűlése e hó 25-én volt, Pulszky Ferenc elnöktele alatt. Ez előterjesztett évi jelentés fıbb adatai szerint: A társulat jelenlegi vagyona az 1878-ik évben mutatkozott szaporodás folytán 337,508 ft. A társulat a lefolyt évben 2 pártfogó, 9 alapító s 40 rendezes taggal szaporodott. A társulat művészı munkálkodását illetőleg fölemliti a jelentés, hogy az 1878-ik év lefolyása alatt 8 kiállítás rendezett, melyek együttesen 199 napon át voltak a közönségnek megnyitva s ezeket összesen 27,565 személy látogatta; kiállítva volt 987 mő, melyek közül 612 külföldi; 353 hazai mővész munkája volt. A társulat kiállításain eladatott 22,046 ft értékű mő, melyek közül a nem-

zeti muzeum részére 9055 ft értékű vétetett; a társulat 6510 ft árut vásárolt, magánosok pedig 6480 ft árú műveket vettek. — Az évi jelentés után a jelen évi költségvetés terjesztetett el, mely 28,800 ft-ban állapított meg.

A közgyűlés legfontosabb tárgya volt az alapszabályok módosítása, mely a magyar művészet érdekeinek szem elött tartásával s a rendkívül nagy igazgatóválasztmány központosításával történt. A választmány tiszteletbeli tagot is ajánlott, Ráth Györgyöt, ki ez elött a választmány elnöke volt, de a közgyűlés 61 szavazattal 20 ellenében elvetette ezen indítványt.

Alapítvány hazai művész számára. Ráth György kir. táblai elnök az orsz. képzőművészeti társulat választmányának egykori elnöke, ki már 1000 ft-ral pártfogó tag volt, 5000 ft-tyu aranyjadék-kötvény erejéig alapítványt tett. Ez összeg 300 arany forintos évi kamata minden évben április 24-én (a királyi pár lakodalmanak évfordulóját) oly hazai mővészek adandó, ki a műcsarnok tavaszi kiállításán a legjeles festményt állította ki.

A párisi magyar egyesület Zichy Mihály buzdtására kollektív kiállítást rendez a székesfehérvári kiállításán részt mővészı, részint ipartárgyakból.

Mi ujság?

Az árvíz-veszély rettegött válsága Csongrád, Szentés és Hód-Mező-Vásárhely alól elvonult. Csongrádon e hó 25-én mozsárdörgegek közt tartották háládó isteni tiszteletet a vész elmúltáért. Szentés pedig, melyet legmakacsabb ostromolt az ár, a vész csillapultával azonnal a szerencsétlenen sanyaruságának enyhítéséhez járult és Szegednek 5000, Algyó, Tápé, Doroszma lakosainak pedig egyenkint ezer forintot szavazott meg e hó 27-iki közgyűlésekor. Szabadka város is fejedelmi segélyadományokkal tanusította részvétet.

A szegeciek javára. Kis-Ujszállásról tudósítanak bennünket, hogy a város 7255 kiló élelmiszert, kenyert, szalonmát és fözeleket küldött Szegedre. A nagy-kunsági takarékpénztár pedig 200 ft-ot szavazott meg.

Szegeci képeink. Mai számunkban megkezdjük a Greguss Imre által lapunk számára készített szegeci rajzok közlését, melyeket e jeles fiatal festőtől közelebbi számainkban még több is fog követni. Egy másik rajzunkat Roskovics, a mintarajztanoda tehetőségös növendéke, szintén a helyszínen fölvett vázlatá után rajzolta fára. A többi általunk közlött képek a pusztlak színhelyéről szemtanuk vázlatai után készültek.

Erzsébet királyné már visszatért Irlandból. Londonon át utaztában a walesi herceg üdvözölte. E hó 24. este hagyta el ő felsége Dover, s 26-án érkezett meg Bécsbe, hol az indóháznál a király fogadta. Általában elterjedt hír szerint a királyné szintén meglátogatja a szerencsétlen Szegedet.

József főherceg érdekes ajándékot, néhány melegéljlı vizi lilimoto (Nympha lotus), kapott egykori tanáratól, Römer Flóristól. A ritka növényt a Margit-szigetre szállították ki s az ottani forrás hővívzével melegített Dunavízben fogják kivételképen ápolni. A szigeten, mint a Fővárosi Lapokban olvassuk, nagyban folynak az előkészületek a közelgő idényre. Az utakat feltöltötték, a Dunafürdő föllállításán serényen dolgoznak.

A trónörökös felolvasása. Rudolf trónörökös e hó 21-én tartotta a prágai katonai körben második nyilvános felolvasását a spiehereni ütközetről, melyet most részletesen leirt, s azt a szó legszorosabb értelmében gyalogsági ütközetnek mondá és ugy tünteti föl, mint az újabb kor legtanulmányosabb példáját arra nézve, hogy a jól kiképzett gyalogság mire képes. Az elért eredményt a trónörökös a porosz gyalogság szerzetének fejlettségével indokolja. A főherceg felolvasását a jelen volt katonai előkelőségek zajos tetszéssel fogadták. Megemlítjük itt, hogy Rudolf főherceg a nyáron Spanyolországban fog utazásokat tenni. Az uralkodó pár ezüstmenyegzőjének ünnepelei után indul el.

Nagy földreggés pusztított március 22-én és 23-án Persia északi részében. Két falu egészen széomlott és körülbelöl ezer emberélet esett áldozatul.

A Fertő tava, mely már az utolsó években ugy szólván csak a térképeken létezett, sőt azokról is bát-

ran elmaradhatott volna, az ideı neves időjárás következtében annyira megtelt vízzel, hogy ma a meder ép olyan nagy, mint ez elött 10—15 évvel volt. Bozon a kertes palánkját nyaldossa a víz és a gazdaságilag művelt meder egyáltalán vízzel van borítva.

A szegeci katasztrófa okairól felolvasást tartott a bécsi földrajzi társulatban Stefanovics János es. kir. őrnagy, s e felolvasás egy kis füzetben is megjelent Hartleben kiadásában. A szerző éveken át a helyszínen tett tanulmányok alapján fejtegette a katasztrófa okait. Már ez elött 5 évvel irt arról, valamint a budapesti Dunaszabályozásról, s újolag sürgető felszólalást intéz az irányadó körököz, hogy az általános zámadatokkal kimatott veszélyeket elhárítsák. Ha a Dunaszabályozás tervét — ugymond — fenntartják ugy, a mint most van; akkor egész bizonyossággal áldozatul esik Budapest abban az esztendőben, a melyben a jégkéreg még február 10-én tul áll, vagy olyan évben, mint az 1876-iki, vagy általában olyan évben, a midőn Bécs mellett a Duna a mércezen a 0 fölött 4-70—5 m. magas vizzállást mutat.

Megcáfoltják azt az elterjedt hírt, hogy gr. Pálffy János 50,000 ft-ot irt alá a szegeci szerencsétlenek fösegélyezésére. A gróf Afrikában utazik, s még tán el sem juthatott hozzá a szegeci katasztrófa híre.

Az angol királyné utazása. Viktória angol királyné, ki leányának Alice darmsadt-hesseni nagyhercegnőnek nemrég történt halála mélyen lesújtott, Olaszországba indult. E hó 25-én indult el Windsorból, s másnap este érkezett Párisba, a legszigorubb inkognitóban. A pályaudvaron csak Lord Lyons nagykövet fogadta. A pályaudvar mellett összegyűlt néptömeg tiszteletjes és rokonszenves magatartást tanusított. Viktória királynő másnap délután folytatta útját Olaszországba.

Oroszország a titkos forradalom izzó kohója. Az állami és társadalmi forradalom végrehajtó bizottsága megdöbbentő hatalmat kezd gyakorolni. Ismét merénylet történt e hó 23-án a rendőrmiszter ellen, a ki most Drentelen tábornok. Elődjeinek is szomorú sorsuk volt. Potapoff megbolygott, mert nem tudott nyomába jönni a nihilista összeesküvőknek. Treppoff tábornokot Szaszulics Vera golyója érte. Mezencsoff tábornokot pár hó elött sétája közben, az orosz főváros egyik terén törrel gyilkolták le, maig sem tudni, hogy kik. Most Drentelen került a sor. A Neva partján, rendőrököl környezve koszosni indult. Egyszerre egy lovas ember vágat fejleje, hirtelen két lövést intéz felé, de egyik sem talált. Ekkor elvágta, hanem az ámulatban még a rendőrök is elvesztik fejüket, s noha a menekülő lova elbukik, még sem tudja elfogni, mert egy kocsiba ugrik s azon elhajtat. Nem tudják ki volt, csak a Drentelenek irt névtelen levél sejteti, hogy a rettegött végrehajtó bizottság hálálbiztos. Moszkva egyik szállodájában pedig Mihajlovics Cserkaszký Ivánt összeuszott fejjel, halva találták ággyában. Titkárt volt a kormányzóságnál s hostlétesre oda helyezte a rejtélye; gyilkos az ítélet: „Áruló volt, halál az árulókra.“ Egy nagy birodalom benső meghasonlásának ijesztő jelenségei ezek.

Adakozás a szegeci és tisztavideki árvízkarosultak javára.

A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a lefolyt héten következő adományok érkeztek:

Budapestről Haske Ferenc 10 ft. — Tyuli József bogárnemester 2 ft. — Csögléről (Veszprémmegye) Patkó Károly körjegyző által 7 ft 10 kr. (Ez összeghez járultak: Barcza Dániel 1 ft., Buzás Kálmán 1 ft., Barcza Imre 1 ft., Buzás Pál 50 kr., Barcza Lajos 1 ft., Barcza József ő. r. 1 ft., Buzás Péter 50 kr., Patkó Károly 1 ft., Fülöp Péter 10 kr.) — Bánthegyerről (u. p. Szil-Sárkány) Tóth Ferenc béröl 2 ft. — Maros-Némétről Kórosy Miklós 2 ft. — Ibrányról Bleuer Samu 1 ft. — Munkácsról irtalmas növérek 5 ft. — Tataröl Flóris Benő által a tatai ref. isk. gyermekek három iskolából 5 ft 50 kr. — Alsó-Dörögiesről (u. p. N. Vázysony) Pilárgus János evang. lelkesz 5 ft.; ne Horvát Karolina 3 ft.; ősz. 8 ft. — Moháról Tvordı János 5 ft. — Karloviczról Széles Sándor 1 ft. — Sárbogárdról Inásky László 2 ft. — Alsó-Némédıről Váradı János ref. tanító 1 ft. — Az alsó-némédi ref. iskola növendékei 5 ft. 12 kr.

Mai (III-ik) közleményünk összege 56 ft 72 kr.

Ez összeget átadtuk az árvízkarosultak segélyezésére kiküldött fővárosi bizottságnak.

Igazítás. Lapunk mult heti számának Irodalom rovatában a Gyertyánfeszt és Bartalus által kiadott „Női karének gyűjteménye“ első kötetének ára sajtóhibából volt 30 krra téve 1 ft 30 kr. helyett.

Halalozások.

Bonyhádi Perczel József, Tolnamegyének e század elején insurgens „kapitánya“ a később táblabírójá, élete 94-ik évében e hó 20-án végelgyengülésben Bonyhádon meghalt.

CHOJN ZSIZOMOND, a magyar és német hírlapirodalom egyik tevékeny munkása, a fővárosi klubok és iskolaszékek buzgó támogatója, meghalt 50 éves korában. A szabadságharc alatt mint honvéd hadnagy szolgált; később német lapot (Ungarisches Fremdenblatt) indított meg, s irt német nyelven „Utolsó honvéd“ című regényt is. Legutóbb a „Magyar Híradó“ című könyvmatu értesítőt szerkesztette, mely kizárólag a hírlap-szerkesztőségek számára szolgál fővárosi, rendőrı, egyleti és gyűlésı hírekkel.

Elhunytak még legközelebb: SZTRAKONICZKI VÁZUL, honvéd alezredes, 1848—49-ben Pétervárad tüzérségi parancsnoka, ki az utóbbi években szegényen élt egy kis nyugdíjból Besztercebányán. — ÁRVAY JÓZSEF királyi tanácsos, Zemplénnemegye tanfelügyelője, ki mint a sárospataki főiskola tanára több tanönyvet is irt, 56 éves korában Sárospatakon. — GR. CSÁKY JÁNOS 72 éves korában. — DR. PONGRÁC MIHÁLY, Nógrádmegye volt fıorvosa, a közélet egyik érdemes veteránja, 75 éves korában. — SCHWEIGER FÜLÖP, földbírtokos és Kecske-met város bizottsági tagja. — DR. SELIGMANN MÓR, Uj-Pesten már 35 év óta mőködő és szeretett orvos, 77 éves korában. — DR. SCHERER ERNEST, jeles orvos 76 éves korában Pestyénben. — KLEIN FERENCZ, a m. kir. pénzügyi gazdasági hivatal nyugalmazott igazgatója 82 éves korában Budapestben. — Csáfordi TOTH ANTAL, nyugalmazott törvényszéki bíröl 66 éves korában Dukán. — HALY JÓZSEF, a tiszaivideki hitelintézet igazgatója Szolonok. — CSEREBŐS FLÓRIS, iró, irványi esperesplébános 56 éves korában. — WESZLEGYVSKY KÁROLY, szepesmegyei áldozat, 36 éves korában Meránban, hová egészsége helyreállítása végett utazott. — ENDREDI FERENCZ, 1848—49-ben honvédtusár-kapitány, utóbbi éveiben budapesti vásárbiztos. — HÖRNY JÓZSEF, kaposvári postamester 51 éves korában. — CZABÁN JÓZSEF, 73 éves korában Nagy-Váradon. — GÁL BARNABÁS, akadémikus, Gál Péter ref. lelkesz szép reményű fia 17 éves korában Sárközön.

Váradı Gábor képviselıt s a képviselıház alelnökét mátyescsapás sújtotta; egyetlen leánya, KAMILLA, báró Sztójka Béláné elhunyt M.-Szigeten 23 éves korában; két árva is siratja. — VAJDAFFY JÓZSEFNE, sz. Kreinecker Katalin, fıvárosi nyugalmazott tanácsnok neje, 72 éves korában. — ÖZV. NOVÁK MIHÁLYNE szül. Patrubby Mária, Molnár Antal képviselöl és hírlapíró nagyanyja, 75 éves korában Szamosújváron. — ÖZV. TÓTH JÓZSEFNE szöl. Molnár Borbála, Tóth József tiszteletbeli s „Nagy-Kőrös“ című lap szerkesztőjének édes anyja 60 éves korában N.-Kőrösön. — Idősb eszedi CSAPÓ FERENCZNE szül. Biga Jozefa asszony 65 éves korában N. Váradon. — KOHÁRTIS JÁNOSNE szül. Kropf Teréz, szigetvári orvos neje 56 éves korában.

A POROSZ uralkodó-esalád halottja VAN. WALDEMAR herceg, a poroszi trónörökös fia, elhunyt e hó 27-én Berlinben. Waldemar hg 1868 febr. 10-én született, s a trónörökös negyedik gyermeke volt.

Szerkesztői mondanivaló.

B. B. I. O. — Nem csak érdekes a tárgy s az eszmék, de jól is vannak írva. Ha egyetmást belőle a nyilvánosság elött mellőzendőknek tartunk is, egészen végre olajjunk, hogy megjelenjenék. Gondoskodunk közléséről. — A „Bégnium millióira“ vonatkozó kérdése, melyhez hasonló másnábon is intézettezt hozánk, az érdekes elbeszélés által igazolva van. Minden számban nem adhatunk belőle, de ha egyszer-egyszer, más tárgyank halmaza miatt elmarad is, azért folytatjuk, lépést tartva a szintén most megjelenő eredetivel.

Isnaprak E. B. A számitásdálai közül az I. tartalma és hangja, az V. nívő dalmézméje által kedves. A többiekben is van valami mindben, a mi nem épen közönséges. Sor ha kerül, adni fogunk belőlük.

A vén sírásó. Nem jobb mint elöször volt. Ki érte az ilyen erőteltes sort:

„Sírra gyónt bün terhe fölkerül?“ ki hiszen az ilyen képek valódsága: „Hisz solaj az érezt megintatja, S könyölt a márvány is olvatag?“ — a mikben egy esőpp igazság sines. Az utolsó strófa igazabb s szebb is; de nem teheti jóvá az egész hosszú verset. A másik (Zöld ligete...) jóval többet ér s kis igazítással közelebbi is volna. Egylegöl fölreateszük.

Kis-Marja. Ugy van. Könyves János ur, a V. U. 1858. évi folyamában irt két cikket, melyek azért érdekesek, ma 20 év múlva is, mert a mi akkor hallatlan volt, kisdalóvónak, sőt tanítóknak is nóket mert ajánlani. Akkor ezt agyon hallgatták, sőt meg is támadták; s ime ma 20 év múlva szüvalva vannak hazánkban az óvó- és tanító-nők. De e mellett a lap jubiléris számában Könyves Tóth Kálmán munkatársunkról fölemlített ama tény, hogy ő pusztá Könyves név alatt is irt, szintén ténny mara í (lásd az 1868. évi folyamot).

Gadzag ember mint szivtelen. Hogy a gazdagok közt vannak szivtelenek is — bizonyos. De vannak nemes szívű emberbarátok, jótékony gazdagok is feles számmal. S mikor — épen a szegeci vész alkalmából — anyyi gazdag neve tudóklik jótéteményével, miért emlitőök fel azt az egy szivtelen gazdagot? Maradjon magának.

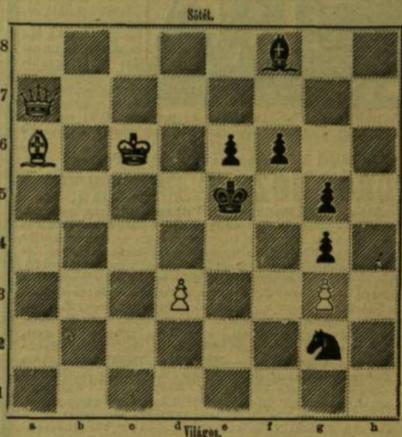
B. J. Ismételve kijelentettük már, hogy csak igazi sakkjátékokat közlünk, nem pedig lögrúzs szerinti szósvors-talányt kar.

M. S. I. II. III. Keveset érnek.

Kritikán alul. Szomorı sors. Rossz fıtu. Tóniká-hoz. — Szőke haj és kék szemek. Élet.

SAKKJÁTÉK.

1008. számú feladvány. Kondelik K.-tól.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1003. sz. feladvány megfejtése.

- Oehrhüusli A.-tól.
- Megfejtés.**
- Világos.**
1. Fe1—g5 Fh6—g5: (a)
 2. Vf2—d4+ Ke5—f5
 3. He2—g3 mat.
- a.
1. Ke5—d6: (b)
 2. Vf2—e5+ Kd6—e5:
 3. Fg5—e7 mat.
- b.
1. Ha1—e2
 2. Vf2—e5+ Ke5—e4
 3. Vc5—d5 mat.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József. Gelsen Glasinger Zsizmon. Sárospatakon Gárecz Károly. Kolozsvárt Csipkés Árpád. Nagy-Dobronyan Németh Péter. Budapesten K. J. és F. H. Ignali Swetozár; Grünfeld Adolf. A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTÁR. Marc. hó.

Nap	Katolikus és protestans	Görög Orsz	Ismellta
30 V E	5 Angala szüz E 5 Judica	18 G 8 Cyril	6
31 H	Kornelia Béni Kornelia	19 Chrisanth	7
1 K	Hugo püspök Hugo	20 Szabi vért. 8	
2 S	Pauli Ferencz Paulai Ferencz	21 Jakab pk. 9	Mózes
3 C	Richard Dárius	22 Zsuzab 10 B.	Már.
4 P	Fájdalmas szüz Ambrus	23 Nikon vért. 11	M. n. v.
5 S	Ferrari Vin ze Irén, Abigai	24 Zakariás 12	S. n. v.

Tartalom.

Szöveg: A Tisza szabályozása. Fenyessy Adolfól. — Bolgar népköltemények: Solym hírnök. A fogly gyermeke. Erdöl Belatól. — A ki örökké bujdosott. Izaz történet. (Folyt.) Küli Értővs Karoly. — Az orosz könyvkereskedő. — A bégnium ötszáz milliója. Verne Gyula regénye. (Folyt.) — Szibéria felé. — Egyveleg. — Szegec vésznapjaiból. — Szegec-ről. — Egy régi munkás. — Az irók és művészek társaságának hangversenye a szegeci és alföldi árvízkarosultak javára. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi ujság? — Halalozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakk-játék. — Heti napár.

Képek: Szegeci árvíz: 1. A király a vár bastályán. Greguss Imre eredeti rajza. 2. Széchenyi-tér a városházzal. Roskovics eredeti rajza. 3. Gátszakadás az első és második órház közt. 4. Munkalátok az államaut túltelén. Greguss Imre vázlatata után. 5. Elemtetés. 6. Af földi vasút érházai. Greguss Imre eredeti rajza. — Politikai foglyok szállítása Moszkvából Szibéria felé. — Kappenstein Sándor.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós.

(L. Egyetem-tér 6. sz.)

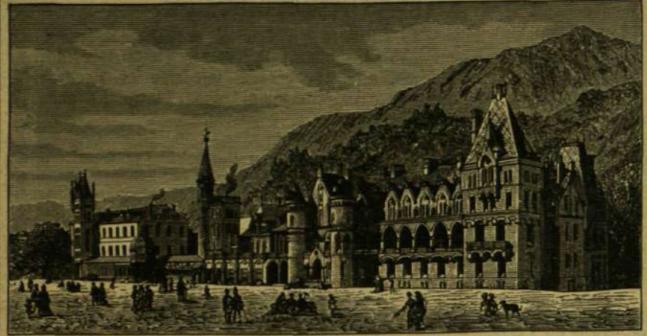
Tek. Török József urnak Budapestén.

Tisza-Dob, márcz. 11. 1879.

Nagymérvű köszvényben szenvedő, az urnaságodtól hozottól köszvény-vésznat használtam, a mely nekem kitünő szolgálatot tett, ugy hogy azt magán gyakorlatra alkalmazni szándékozom, kérek ennél fogva posta fordulatnál részemre egy darabot az erősebből és egyet a közönségesből küldeni, maradván kívülöl tisztelettel.

Dr. Magyarosy, s. k.
Gr. Andrassy, urad. orvosa.

Dr. Brehmer-féle gyógyintézet tüdőbetegek számára, Görbersdorffban.
(Kimerítően tárgyalva a „Vasárnapi Ujság” 1879. évf. 3. számában.)

Az első, tüdővészések számára alapított, sanatorium, téli kertjével egész éven át nyitva van. A téli gyümölcs eredményei semiben sem állanak a nyáriak mögött. — Ellátási díj hetenként 42 márkától följebb. — Posta- és táviratállomás. — Leveleket és tudakozásokat elfogad
Dr. BREHMER.

Csak 1 frt 20 kr.

Egy részlet 5000 db kitűnő járása óra, melyek minden 24 órában felhuzandók, sárga lánccsal, perezig szabályozva; egy évi jóállás mellett, darabonként 1 forint 20 krajczárért, kaphatók az 5116

Óragyári raktárban
Bécs, Praterstrasse 16.

CHIOCOCA-LIKŐR

(Liquor Chioceae fortificans), egribtosabb, legértelmesebb s legjobb SZER A JELENKORBAN különösen a férfi-erő

élénkítése és erősítése; kellemes, fűszeres és iz tekintetben a legfinomabb s legemesebb likőrt tartalmazja; nem csak mint gyomorerosító, emésztést elősegítő, étvágygerjesztő ital, hanem mint kiválóan bizonyított erősítő is minden testi gyöngeségben szenvedőnek elengedhetetlen izom-erősítő és erősítő, valamint az idegek frissítése és feszesebbé tételére szolgáló ajánlott it. Meglehető kellemes és lelkisítő hatásában. Ezen kívül a pártatlan szemek előbbi erejének visszahozására, valamint közönséges iratok is, megtekintésre késznek állnak, de nyilvánosságra gondoskodnak. Ára egy eredeti üvegnek, röpként 3 frt. Csomagolási költség 20 kr. Fő széküldési raktár: Chiodi D. C. gyógyszerár, az Óragyárihoz Bécsben, Währing, Herrengasse 26. (hová minden levélbeli megrendelés intézendő). Fiók-raktár Budapest: Török József gyógyszerár. 5163

Hajfonatokat

tiszta, valódi emberhajból 50 cm. hosszúra a két vékony, ámulatos olcsó árakon: 2 frt. 2 frt. 0 r., 3 frt., 4 egész 5 frt., a legpompásabbakat, ajánl egyetűl és kizárólag az I. bud.-pesti hajmunka gyár.
Löwenbein J.
Budapest, VII., kismező-utca 30. sz.
Vidéki megrendelések pontos és lelkiismeretesen, utánvét mellett, beküldött hajminta színt 48!

Dr. Pattison
köszvény - gyapotja

enyhíti azonnal és gyorsan gyógyítja a köszvény és köszvény minden féléseit, ugymint: arcz-, mell-, torok- és fogfájást, fej-, kéz- és térd-köszvényt, tagszagát, hát- és ágyékkíjást.
Csomagokban 70 kr. és fél csomagokban 40 kr.-ra kapható: **Török József**, gyógyszerésznél a szent lélekhez, király-utca 7. Budapesten.
Rockon Antalnál, szerb-utca 1. Aradon; Henrici F. gyógyszerésznél Pozsonyban; Pecher I. E. gyógyszerésznél, Temesváron. 4828

Legkellesebb és legkitűnőbb gyógyhatású magy. édes MUSTÁR

feltalálva és készítő Fácányi Armin gyógyszerésztől, Budapest, X. ker. Kőbányán.
Ar: egy nagy üveg 1 frt, kis üveg 50 kr. Kapható a feltaláló a készítő, és a követelő raktárakban Budapesten: Török J. gyógyszerész — Széna Gy. gyógyszer. — Hantl K. gyógyszer. — Ede-kuty L. udv. szállító. — Radocnay és Bányai. — Neruda N. Droguista. — Brázy K. nagykereskedő — Molnar J. Pariztárk-épü. etében. — Hüher K. Lipót utca. — Hub-nay J. uivilág utca. — Takáts Lajos kereskedő hatvani utca. — Budán a városban, az udvari raktárban. — Wlasek E. Krisztinaváros gyógyszer — Zboray B. gyógyszer. — Schudel Jan. lánchíd mellett. — Vidéken: számos gyógyszerész és kereskedő uraknál.
Elismerő és hála-nyilatkozat.
Tek. Fácányi Armin gyógyszer. urnak, Budapest-Kőbányán. Az ön által készített kitűnő gyógyhatású édes mustárjának használatát után igen jól érzem magam, mert n incsak hogy a sok nyálkától, hanem azonkívül igen makacs gyomorhurutaimtól is majdnem már egészen megszabadultam — Miatán pedig ezt még továbbra is használni óhajtván, annk folytán ezennel tisztelettel felk-rem, hogy sziveskedjek nekem az ön oly kitűnő gyógyha-ásnak bizonyos mustárjából még két nagy üveggel utánvétél mellett küld-ni.
Tót-Megyer 1878. ápril hó 6 án.
Körhegyi József s. k. fotanító.
4837

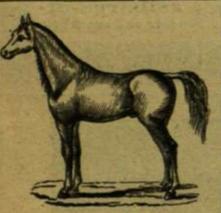
A FRANKLIN-TARSULAT magy. irod.intézet kiadásaon (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

English-Hungarian Dictionary.
Angol-Magyar szótár.
Irtta
BIZONFY FERENCZ.

32 nagy 8-rétű iv. Ára füzve 4 frt. Francia félbörkötésben 1 frt 4.80.

Az élet iskolájában.

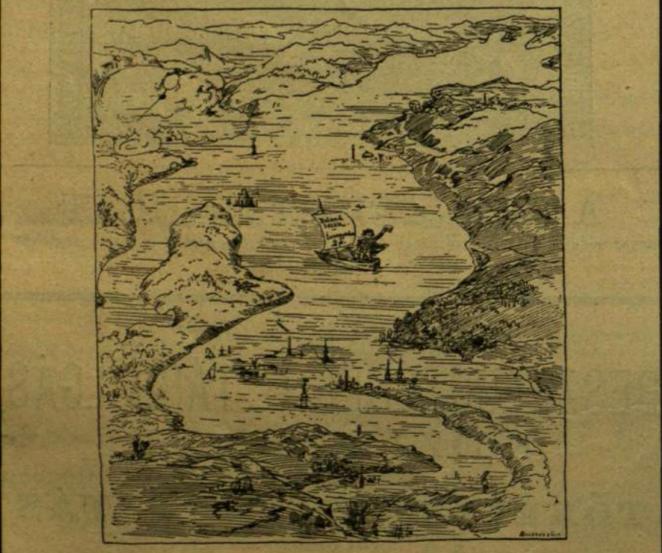
Elbesszés levelekben.
Irtta
KRÓN KLÁRA.
Németből fordította
KOZMA JÓZSEFNÉ-GESZTESSY ETELKA.
Ára füzve 1 frt 20 kr., vászonba kötve 1 frt 50.

Lókiállítás, loárverés.

Budapesten, az omnibus-telepen a májusi lóversenyek alatt az alulirt társaság Magyarország legjobb tenyésztésének eladó anyagából lókiállítást, loárverést, ügét versenyt, fogatokat, lovák és ezekhez tartozó iparcikkékből sorsjátékot rendez.
A lókiállítás május 5-én reggel kezdődik és ezen napon következő díjak osztatnak ki a juris ítélete után:
A kiállításra hozott legszebb egy pár kocsi lóra. 1. díj: Állandij egy 5 éves mezőhegyesi kanca. (220 arany érték.) 2. díj: 40 arany, 3. díj 30 arany, 4. díj 10 arany — 10 frankos.
A legszebb hätti lóra. 1. díj: tiszteletdíj 2 díj 30 arany, 3. díj 20 ar., 4. díj 10 arany.
Május 6-án déli 12 órakor a városligetben **ügét verseny kettős fogattal.** 1. díj: Állandij, egy bábolnai 5 éves kanca. (150 arany érték.) 2. díj: 50 arany, 3. díj 20 arany, 4. díj kettős tét.
Egyes fogattal. 1. díj 50 arany, 2. díj 30 arany, 3. díj 10 arany, 4. díj kettős tét.
Május 7-én reggel 10 órakor **200 darab kiállított lónak nyilvános árverése**
Május 8-án délelőtt 10 órakor a sorsjáték nyeremény-tárgyainak bemutatása, 12 órakor nyilvános sorsszuhas a kiállítási omnibus-telepen. 1-ső nyeremény egy négyes fogat. 2-dik nyeremény egy kettős fogat. 3. nyeremény egy fiakker fogat. 4-dik nyeremény egy nehezebb igás fogat. Több felnyergelt hätti ló és lóhoz tartozó iparcikkékek. Összesen 30 darab értékes nyereménytárgy: egy sorsjegy ára 1 frt.
Ha a nyerő a nyereménytárgyat megtartani nem akarja, a társaság az előnyös eladási ártól és az ár közepében kifizetéséről gondoskodik.
A nyeremény tárgyak a kiállításra hozott lovak közül vétetnek. 5196
Külföldi vevők hirdetmények és egyes levelezések által ezen loárverésre meghivatnak. Biztosan reméljük, hogy ezen kiállítás Magyarország jobb tenyésztői és a külföld jobb lóvevői találkozására leend. A lókiállításához bejelentések azonnal, de legkésőbb ápril 10-ig elfogadotnak. Az egész ügyre vonatkozó kérdések és felvilágosításokat ad a társaság igazgatósága: Nemzeti színház bérház.
A lótenyésztés emelésére alakult részvénytársaság.
Budapesten, 1879. március 1-én. Az igazgatóság.

Hajóra magyar!

A bősz Tisza előnti az országot vízzel és executióval: **Bolond Istók** előnti a bősz Tiszát méreggel!
Bolond Istók hajóján biztos menedéket talál mindenki **negyedévre 2, félévre 4 forintért,** mely a kiadóhivataltba (Budapest, himzó-utca 1. sz.) küldendő. Hajóra magyar! vagy elvisz a két Tisza!
Bolond Istók, országos kormánybiztos a Tisza ellen.

RÓMAI RÉGISÉGTAN,
A RÓMAI IRODALOMTÖRTÉNET VÁZLATÁVAL,
BOJESSEN-HOFFA NYOMÁN
a gymnásiumok felsőbb osztályai számára és magánhasználatra, átdolgosta
ÓKÁNYI PÁL,
tanár.
108 ábrával. Ára füzve frt 1.40

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: { egész évre ... 12 frt / félévre ... 6 * } **Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG:** { egész évre ... 8 frt / félévre ... 4 * } **Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK:** { egész évre ... 6 frt / félévre ... 3 * }

14-dik szám. 1879. **BUDAPEST, ÁPRIL 6.** **XXVI. évfolyam.**

SZEGEDI ÁRVIZKÉPEK.

Greguss Imre rajzai.

A gátról menekülő munkások márcz. 12-én. Alsó-városi részlet. Fehér ló-utca a Rókus-városban. Alsó-városi szélmalom. Dorozsma. Életmentési jeleret. Rókus-városi részlet.